

HANÇER

İŞİL ÖZGENTÜRK

Hikayeler

HANÇER

İŞİL ÖZGENTÜRK

yazko

7

HANÇER
hikayeler

YAZKO

Türkocağı Cad.

No: 17, Kat: 2

Cağaloğlu-İstanbul.

22 78 45

Yazarın ötekil kitapları :

YOKUŞU TIRMANIR HAYAT, öykü

DÜNYAYA MASALLAR, masallar

MAVİ KARACA, roman

KUŞ NE YANA ÖTER, roman

HAYAT OKULU, öykü

YILANI ÖLDÜRSELER (Yaşar Kemal'den), senaryo

AT, senaryo

Bu kitap Ağaoğlu Yayınevi tesislerinde

dizildi, basıldı, ciltlendi, 27 73 37

Kapak: Leyla Uçansu

İstanbul 1981

HANÇER

İŞİL ÖZGENTÜRK

Yazarlar ve Çevirmenler Yayın Üretim
Kooperatifi

Dünya'ya...

I. Ö.

DÜMBELEK, DENİZANALARI VE ACI ŞEYLER

Ne zaman deniz ölse, denizanaları çoğalır. Kıyı ürkünç peltemsi gövdelerle dolar. Denizin sonsuz öfkesi siner, şiir yokolur.

Deniz kızları ıssız koyaklarda intihar eder, şarkılar unutulur.

Denizanalarının ölüm mühürlü kolları çıldırtıcı bir müzik eşliğinde bir açılıp bir kapanarak son kalan maviyi de yoketmek için ilerler.

Gene o, o çıldırtıcı dümbelek sesi...

düm teke düm tek düm teke düm tek...

Günün bu erken saatinde vapurun üst güvertesini kuşatan kızlı erkekli kalabalıktan tek bir ses yükseliyor: düm teke düm tek düm teke... Üç dümbelek saatlerdir amansız bir yarıştaymışçasına hiç ara vermeden çalışıyor.

Güçlkle sıkıştığım köşeden dümbelek sesinin ötesindeki genç insan yüzlerini seçmeye çalışıyorum. Bilinçsizce aradığım bir şeyler olmalı; acıyla kırışmış bir alın, sevecen bakan bir çift göz, doygun bir gövde, içten bir gülüş, soran bir yüz...

Boşuna, zavallı bir çaba benimkisi, dümbelek sesinin ötesinde yalnızca bir insan yığını var. Birbirine geçmiş kollar, bacaklar

boşlukta uçarmışcasına sallanıp duran gövdeler. Sanki yolunu şaşırmış bir rüzgâr kentin varoşlarından vapurun üst güvertesine sürüklemiş onları, dümbelekleri eşliğinde, dümbelekleri eşliğinde...

Herşey ilkel bir ayini anımsatıyor. Tarih öncesi çağlardan üst güverteye fırlamış bir denizanası ölümle palazlanmış gövdesini her yere yerleştiriyor, heryere sümüksü bir sıvı bulaşıyor, hayatın özsuyunu emen, onu kurutan bir sıvı...

Bu dev denizanasını görmemek için gözlerimi kapatıyorum. Onun soğuk, tiksiniç gövdesini, kör ağız boşluğunu unutmak için sıcak, güzel şeyler düşünmeliyim. Sıcak, güzel şeyler.

Biri bana bakıyor. Gözlerim sımsıkı kapalı, görmüyorum ama hissediyorum biri bakıyor. Usulca gözlerimi açıp onu bulmaya çalışıyorum. Hemen karşımda oturuyor. Çok genç bir adam. Çok genç! Önünde yaşanacak uzun yıllar var. Kimbilir kaç kez sevdalanacak, kaç kez parasız kalacak, kaç kez hastalanacak. Onun yaşında insan en az ölümlü düşünür, onun yaşında hayat serüven dolu eğlenceli bir kitap gibi olmalı, çok gülmeli, çok türkü söylenmeli.

Ben bakınca suçüstü yakalanmış bir çocuk gibi utanıyor. Yüzü kızarıyor, başını eğiyor, aynı anda dizlerinin üstünde gevşek, gelişigüzel duran ellerini sımsıkı iki yumruk yapıyor.

Onu tedirgin ettiğim için üzülüyorum. Keşke diyorum, aldırıışsız davransaydım, bakmasaydım ama bu dev denizanasının yalpalayıp durduğu güvertede birbirimize ihtiyacımız

var. İçimden bir ses böyle diyor. İhtiyacımız var!

Bir yerlerden tanıyorum yüzünü. Sanki bir gün bir çıkmaz sokağın en ucuna birlikte yürümüştük gibi ya da çok uzun bir yolculukta çok eski zamanlarda kalmış hikayeler anlattık birbirimize, öyle tanıdık yüzü.

Elleri dizlerinin üstünde hâlâ sımsıkı iki yumruk, üst dudağı titriyor. Göz göze geliyoruz. Derin, bağışlamaz bir acı var gözlerinde, hiç yabancı olmadığı, acılı yurdumun en ücra köşelerinde, en yıkık yapılarında sessizce katlanılan bir acı, içimdeki ses haklı, birbirimize ihtiyacımız var.

Dümbelek sesine şimdi vahşi bir insan sesi de katıldı. Bu ses dünyanın bütün kör kuyularında gezinmiş, bütün çirkinliklerin, bayağılıkların en ince tınlamalarına bulanmış, haykırıyor:

seksen, doksan, yüz! karada yüz! denizde yüz!

girsin mi anam! girsin, girsin! sonuna sonuna kadar!

Ne zaman bu gencecik kızlar blucinlerinin kopçalarını çözüp pantolonlarını kasıklarına indirdiler? Ne zaman öğrendiler böyle aç erkek gözleri önünde histeri krizindeymişcesine bel kıvrıp, gerdan bükmeyi, ne zaman oldu bunlar?

Ne zaman öldü deniz, denizaneleri ne zaman büyüdü?

Neyle beslendiler, neyle?

yüz, karada yüz, denizde yüz!

düm teke düm tek düm teke düm tek...

Denizde biri var! Boğuluyor! Boğuluyor!

Kurtulmak için hiçbir çaba harcamıyor

artık, ölüyor!

Yüzü apaçık seçiliyor şimdi, görüyorum onu, karşında oturan genç adamın yüzü, dalgaların arasından son bir kez sesleniyor bana:

«Ölü bir şehirde çok dolaştığımı söyle insanlara. Kapıları mühürlenmiş bir şehirde. Günlerce sürüklenerek bir kapıdan öteki kapıya gittiğimi; kapılarının tokmaklarına yapıştığımı, ellerim kanayınca dek kapılarını çaldığımı söyle! Kapıları mühürlü bir şehirde, günlerce günlerce...»

Hayır! Hayır! O ölmemeli, ölmemeli!

Korkuyla, titreyerek karşı sıraya bakıyorum. Orada! İnleyerek ağlamak istiyorum, inleyerek. Ne kadar çok korktum, o yeri boş bulmaktan nasıl korktum! Oturuyor, orada, üst dudağı daha çok titriyor şimdi, elleri dizlerinin üstünde sımsıkı iki yumruk.

Dümbeleğin sesi ölümcül tınlamalara dönüştü. Bir ölüm ayinindeyiz, provası bir kaç kez yapılmış bir ölüm ayini. Fırlıyorum yerimden, denizanasının kollarını güçlkle arayıp genç adamın yanına gidiyorum. Uzanıp dizleri üstünde sımsıkı iki yumruk olan ellerini açıyorum, tutuyorum ellerini, tırnakları yok, tırnaklarının yerinde morluklar var.

Soğuk bir rüzgar esiyor. Onun tırnaksız, yerlerinde morluklar olan ellerine baktıkça üşüyorum, çok yakıcı güneşte üşüyorum. Birlikte güvertedeki ölüm ayininden bütün yıpranmaları göze alıp geçmek, başka bir dünyanın güneşinde ısınmak istiyorum. Ona bu kentin bütün kapılarının mühürlü olamayacağını, olmadığını anlatmak istiyorum ama dümbeleğin sesi çok büyük, sesim duyulmuyor. Elleri ellerimde duruyorum öylece, birilerinin yardımı gerek bana, birilerinin...

O Şili'li genç kadın ne zaman geldi yanıma, ne zaman uzun, ak elleriyle ellerimi kavradı, ne zaman ortadan ayırdığı kara saçlarının çevrelediği, acı çizgileriyle dolu güzel yüzüyle karşılaştım, bilmiyorum. Bir kitap duruyor şimdi kucağымda. Önce adını okuyorum; «Sürgün ya da Yavaş Ölüm.» Ağır ağır çeviriyorum kapağı, ilk sayfanın, ilk cümlesini okuyorum:

«Bir sabah Şili'de...»

Dümbeleğin sesi vahşetin ta kendisi şimdi. Vahşetin!

Dayanmalı, dayanmalıyız!

Birden genç adama dönüp, «heryerde, dünyanın her yerinde kavurucu sıcaklara, göz yaşlarına, ölüme dayanan, denizanalarının yakıcı kollarının ulaşamadığı ırmaklar vardır,» diyorum. «Küçük, tek ama mutlaka bir ırmak vardır.

Alçakgönüllü, onurlu, sevinçli günlere inanan bir ırmak, mutlaka dünyanın her yerinde...»

Güzel bir geceydi. Ayrıcalıklı beş kişiydik. Uygur ve zekiydik. Sınanmış bilgilerle, ince duyarlıklarla donatılmıştık. Göz kamaştırıcı bir uyum içindeydik.

Sıcacık, yumuşak bir yatağa girer gibi kendimi masanın büyüüne bırakmıştım. Karşımda uzun zamandır görmediğim bir arkadaşım oturuyordu. Onun güvenli, okşayıcı sesini duymak ne güzel. Yüzünde derin çizgiler olmuş, yaşlanmış ben görmeyeli. Yurt dışındaydı, yeni döndü.

Onu dinliyorum, keyifliyim.

«Faşizm,» diyor, «basite indirip söylersek bilinçsiz halk yığınlarının erkeklik güçlerini acılı bir biçimde kanıtlamalarıdır. Sinemacı olsaydım bunu insanı şok eden görüntülerle vermek isterdim. Düşünsene, kalkık binlerce erkeklik organı Wagner'in görkemli müziği eşliğinde yürüyor... yürüyor... Ve toplu bir intiharla sona eriyor yürüyüş...»

Ürperiyorum. Bu gece hiçbir şey canımı sıkmasın istiyorum. Kulağıma dolan Wagner müziği, o müziğe eşlik eden insan çığlıkları, karanlık mahzenler, soluk almak için birbirini çiğneyen insanlar, ayaklar altında ölen çocuklar, kurşunlananlar... Unutmak istiyorum. Başarıyorum. Keyifle gülümsüyorum.

Arkadaşım anlatıyor.

«Çağdaş toplum, uygarlık... Yüzyıllar boyunca söylenmiş en büyük yalan. En büyük aldatmaca. İnsanı öyle bir hale getirdiler ki, kadın olsun erkek olsun iki insan sevişirken bile yalnız. Kendi kendine... Uygar, çağdaş insan... O soluğu giderek yavaşlayan biri. Ölüyor usul usul... Bir cellat var yeryüzünde. Ağlayan bir soytarı kılığında ama elinde çalgı yok. Kocaman bir satır var onun elinde! Ey iletişimsizlik! Yeryüzünün yeni cellatı, merhaba!»

İletişimsizliğin, çağdaş tanrının şerefine kaldırıyoruz kadehleri.

Uzak Akdeniz kıyıları geliyor gözümün önüne. Dalgaların kıyıya vuran küçük sevimli seslerini duyuyorum. Ayaklarım çıplak, kıyıda yürüyorum. Özgürlük, diyorum kendi kendime. Sonra dönüp denizin sonsuz büyüklüğüne haykırıyorum bu sözcüğü. Özgürlük! Gülünç, garip bir yankı oluyor ansızın. Kulaklarıma çarpıyor sesim. Küçülmüş, cılızlaşmış, «özgürlük».

Dalmışım. Arkadaşımın çağrısıyla masaya dönüyorum.

«Hey dinle,» diyor. «Kendinden, yaptığı işten, yaşamdan hoşnut birine rastladım mı şaşırıyorum. En çok coşkuya dayanamıyorum. Hele bu kişi sanatçıysa şaşkınlığım iki kat artıyor. Kızıyorum. Sen büyük bir sahtekârsın, diye bağırarak istiyorum. Yıkılıyorum. Böyle kendiyle, yaşamla barışık bir insan trajik olanı nasıl görebilir? Nasıl algılayabilir?»

«Trajik olan!» Tanrım! Büyülüyor bu söz beni.

Soruyorum kendime, ben trajik olanı algılayabiliyor muyum? Benim için trajik olan ne? Gene masadan uzaklaşıyorum. Hoşnut değilim yaptığımdan ama yol almalıyım. Bir hikaye başlangıcı mı oluşuyor?

Dali'nin resimleri geliyor aklıma. Herşey güneşte eriyor. Bir böcek kendi bedenini ıstahla yiyor. Boşlukta bir ağız durmadan yiniyor:

Yalnızım, yalnızım, yalnızım...

Silkinerek masaya dönüyorum. Arkadaşımın kederli yüzünü görüyorum.

«Yeryüzünde binlerce koku var,» diyor, «her insanın ayrı bir kokusu. Parfümlerle, losyonlarla elde edilmeyen bir koku bu. Lağım kokusu, sperm kokusu, aybaşı kokusu, orgazm kokusu, ihanet kokusu, ikiyüzlülük kokusu... Bak duyuyor musun? Konforlu hayatımızın kokusunu duyuyor musun?»

O anda yeryüzünün bütün kokularını algılamak ister gibiyim. Bekliyorum. Hiç bilinmeyen bir koku mu bekliyorum? Bana ait, benim söyleyeceğim bir koku.

Kapı açılıyor. Elinde yeşil parfüm şişesi Çetin giriyor içeri. Onu benden başka kimse görmedi. Öfkeleniyorum. Günün her saatinde, her an geliyor. Elinde hep o yeşil parfüm şişesi. Çarpık bacakları, kavruk bedeniyle çıkıp geliyor.

«Beni anlat,» diyor.

Neden anlatayım seni Çetin. Trajik olan ne var senin yaşamında. Anlamaya çalış beni. Bir sanatçıya esin verecek, onu güzelduyuma, sonsuz yaratıcılığa, ölümsüzlüğe götürecek ne var senin yaşamında?

Sıradan gerçek bir hayat hikayesi senin

hikayen.

Elinde parfüm şişesi öyle yanibaşımda duruyor Çetin.

Arkadaşım, «sen çağdaş hikayeler yazmalısın,» diyor. «Günümüzün insanını açıklayan, umutsuzluğu sergileyen, ölümü çağrıştıran hikayeler.»

Nasıl?

Böyle mi?

Dördü bir haftadır aynı evdeydiler. Güneşin yıkadığı bu eve gelmeden çok önce anlamışlardı. Bütün gizleri açacak, bütün duyguların sonuna dek gideceklerdi. Bunu başarmış mıydılar?

Yağmurun başladığı ikinci günün sonunda tedirginlik dayanılmaz boyutlara ulaştı. Evin odalarına, kitaplara, cam biblolara, içki şişelerine sinsice yayıldı. Güneş sıcaklığını yitirdi, soldu. Renkler öldü.

En sessiz, en silik Yekta ilk konuştu.

«Okuldayken sarışın bir kız arkadaşına aşıktım. Derste, yemekhanede, yatakhanede, gözlerimi alamazdım ondan. Herşeye gülerdi. Herkesle arkadaştı. Deliler gibi kıskanırdım onu. Başkalarıyla konuştuğunda, güldüğünde bir köşeye çekilir, inleyerek ağlardım.

Ölmek istiyordum.

Okuduğum kitaplardaki bütün intihar çeşitleri geliyordu aklıma. Sonunda bir çakıyla bileklerimi kestim. Ölmedim. Bunu da beceremedim.»

Ağlıyordu Yekta.

Ellerini bileklerindeki kesik izlerini okşasın, acıları dindirsin diye kocasına uzattı.

Ellerini kimse okşamadı.

Birden... «İçkin bitmiş,» diye sesleniyor

hiri. Hikayemi kesip sesin geldiği yöne bakıyorum. Arkadaşım sevecenlikle, «uzat bardağını,» diyor. Uzatıyorum. Derin bir uykudan uyanmış gibiyim. Herşey bulanık. Çevreme bakıyorum. Çetin'i görüyorum. Hâlâ orada elinde parfüm şişesi duruyor.

Ona sözvermiştim. Hikayeni yazacağım demiştim. Bekliyor. Başımı çeviriyorum, masadaki konuşmalara dönmek istiyorum. Anlatıyor arkadaşım.

«Gerçeği bütün boyutlarıyla kavraman gerek. Yoksa eksik, güdük kalırsın. Düşün, köylüler, işçiler henüz bir roman için, bir hikaye için yeterli kişilikleri oluşturabilirler mi? Onların hayatları iki nokta arasındaki bir doğru gibi dümdüz. Eğriler yok. Çalışırlar, çocuk yaparlar ve şu ölümlü dünyamızda başlarını sokacak bir ev yapabilme umuduyla yaşarlar. Kaba bir gerçekçiliğe, yüzeyselliğe düşersin onları anlattığında... Nerede ince duygular, karmaşık ilişkiler ve hayat!»

Garip bir tedirginlik sarıyor beni. Oysa masa keyifli, yemekler güzel, içki bol, sohbetimiz derin. Bana ne oluyor böyle?

Yeniden az önce başladığım hikayeye dönmek istiyorum.

Yekta fırlıyor masadan. Dışarda gün batıyor. Korkunç. Renklerin büyüğü dinmeyen bir cehennem uğultusuna karışıyor. Bir zamanlar resim yaptığını anımsıyor Yekta...

Hayır olmuyor! Bir nedeni olmalı? Çetin bakıyor bana. Parfüm şişesini uzatıyor.

«İki nokta arasındaki bir doğru gibi dümdüz bir hayat.»

Çetin'le gözgöze geliyorum.

«Şimdi bu saatlerde dükkandayım,» diyor.

«O gördüğün parfümeri dükkanında. Dükkanın kapılarını dışardan kitlediler. Kepengini çektiler. Sabaha kadar içerdeyim. Her gece bu dükkandayım.»

«Korkmuyor musun Çetin?»

«Korkuyorum, çok korkuyorum.»

«Başka bir yer bulmalısın, çok küçüksün.

On bir yaşında bir çocuk bütün gece tek başına bir dükkanda kilitli kalmaz.»

«Kalacak başka yerim yok. Beni anlatacak mısın?»

Kulağımın dibinde biri sesleniyor. Arkadaşım.

«Eskiden çok gülerdik seninle. Öyle ya, o zamanlar, o çocuklukta, insanlara ve güzel geleceğe inanırdık. Güzel gelecek! Gülsene, gülsene...»

Gülmeye çalışıyorum, yüzüm kasılıyor. Can havliyle Çetin'e dönüp, «anlat,» diyorum.

«Babam öldü. Ölürken alnımdan öptü beni. Sonra annem Libya'ya çalışmaya gitti. Giderken o da alnımdan öptü beni. Annemden hiç haber çıkmadı. Ben de ablaımla eniştemin yanına gittim. O gece geldiler. Gözalan ışıkları vardı. Eniştemi pijamayla götürdüler. Niçin götürdüler bilmiyorum. Sonra ablam gebeydi. Çok sancı yaptı. Kendini yerlere attı. Ben ona hiç yardım edemedim. Ablam o gece hep konuştu. Bir kiraz ağacından sözetti. Sonra birden kan geldi bacaklarından. Bir bebek tahtaya düştü. Bebek öldü. İki tel saçı vardı. Saçına kan bulaşmıştı.»

«Bitti mi Çetin?»

«Yok. Bitsin mi?»

«Hayır, hayır sonra ne oldu?»

«Ablamı da götürdüler. Sokakta kaldım.

Bu dükkanın sahibi gel burada kal, dedi. Hem geceleri dükkanı da beklersin, böyle söyledi. Geceleri dükkanı beklemeye başladım. Karanlıkta çok korkuyorum. Korktuğum için işiyorum durmadan. O zaman ölmem biliyorum. Dükkanda çok kavanoz, çok parfüm şişesi var. Onların kapaklarını açıyorum hiç durmadan. O zaman da ölmem biliyorum.»

İnce bir ses duyuyorum. Neredeyim? Evet bir yemekteyim. Oturmuş konuşuyoruz. Peki bana «Hoşçakal» diyen ince ses kimin? Çetin'in sesiydi bu. Gitti... Oradaydı yok şimdi. Hikayesini anlatıp gitti.

Çevreme bakıyorum.

Arkadaşım, «hayat ve ölüm arasındaki herşeyi kavramalısın,» diyor.

Başımı sallıyorum. Masanın üstünde bir parfüm şişesi duruyor. Çetin'in elindeki yeşil parfüm şişesi bu. Uzanıp alıyorum. Kapağını açıyorum.

Deniz kokusu, toprak kokusu, yağmur kokusu, alinteri kokusu, kan kokusu, ölüm kokusu, sevgi kokusu, inanç kokusu, umut kokusu, umut kokusu, umut kokusu, umut kokusu...

MEYHANEDE

Bir akşam Goncagül meyhanesinde tuhaf şeyler yaşadım. Havada lodos kokusu vardı. İlkbahardı.

Goncagül üçüncü sınıf bir meyhanedir. Yanmış yağ, sidik ve insan teri kokar. Çırtlak renkli plastik çiçekler yaz kış masalardan eksik olmaz. Bu çiçeklerden nefret ederim ama insan benim gibi az paralı, kimsesiz, yaşlı bir adamsa fazla ince eleyip sık dokumaya hakkı yoktur. İnsan yaşlandıkça yetinmeyi öğreniyor.

O akşam her zamanki yerime oturmuş beyaz peynirimi yiyor, rakımı yudumluyordum. Sırtımı duvara vermiştim, bulunduğum yerden girip çıkanı, öteki masalarda oturanları rahatça izleyebiliyordum. Birdenbire oldu, birdenbire 'sanki kalın bir sis bulutu çevremi kuşattı. Herşey saf bir beyazlığın içinde eridi ve ben ürkütücü bir soğukkanlılıkla kendi ölümümü gördüm.

Ölümüm kötü çekilmiş bir filim gibiydi. Sabahtı. Otel katibi merdivenlerden koşarak çıktı, ağzında bir ıslık, kapımı vurdu, ses vermemi bekledi. Odadan ses gelmedi. Otel katipleri ikircikli olur, bu da öyle, kulağını kapıya dayayıp içeriyi dinledi. Ses yoktu. Yüzü asıldı. Merdivenlerden ağır ağır indi. Ağzında gene ıslık, otel sahibinin yanına gitti.

Otel sahibiyle katip odanın kapısını yedek anahtarla açıp içeri girdiler. Gördükleri manzara şöyleydi:

Ben yatakta sırtüstü yatıyordum. Battaniyeyi boğazıma kadar çekmiştim, yüzüm açıktaydı.

Katip battaniyeyi ucundan kaldırıp ayaklarımın altına baktı. Sapsarıydı ayaklarım. «Bu adam ölmüş,» dedi, ayaklarımdan anlamıştı öldüğümü, hayret...

Otel sahibi nabzıma baktı, başını iki yana salladı, «ölmüş,» dedi. Battaniyeyi yüzüme çekti, o zaman sapsarı ayaklarım açığa çıktı iyice. Sapsarıydı, ben de öldüğümü anladım. Garipti.

Fakat herşeyi görüyordum, işitiyordum. İki birden eğilip karyolamın altından tahta bavulumu çıkardılar. Kilidini kırarak açtılar. Bavulumun içinde kitaplarım vardı. Bazılarının üstünde benim adım yazılıydı. Şöyle bir bakıp bıraktılar.

Ölü gövdem, öğleye kadar yatakta bekledi. Öğleye doğru yüzlerini daha önce hiç görmediğim iki kişi geldi. Ölümü battaniyeye sarıp aşağıya indirdiler. Sapsarı ayaklarım boşlukta sallanıp duruyordu. Bir cenaze arabasına koydular beni.

Cenaze arabasında yatarken keskin bir tütüsü kokusu genzimi yaktı. Hafifçe doğrulup çevreme baktım.

Arabanın önünde gençlik fotoğrafım asılıydı. Kapkara bir çerçeve içine alınmıştı fotoğrafım. Zaten çevremdeki herşey karaydı. Arabanın arkasında kapkara elbiseleriyle gençliğimin, orta yaşlılığımın bütün insanları duruyordu. Ve bir kadın sesi hiç durma-

dan sevdiğim bir şarkıyı tekrarlıyordu.

Batan gün kana benziyor...

Yaralı cana benziyor...

Esmerim vay, vay...

Hiçbiri bana bakmıyordu. Hepsi çok uzakta bir yere bakıyorlardı. Bense olduğum yerden babamın göğsünde parlayan kırmızı kurdeleli İstiklâl madalyasını, anamın hep kederli yüzünü, karımın damarlı ellerini ve kızımın şen gülüşünü görüyordum. Sonra iş hayatımın bütün insanlarını, yazdıklarımı sevenleri, sevmeyenleri tek tek gördüm. Bütün bunların arasında biri vardı; uzakta duruyordu ve arabanın önündeki gençlik fotoğrafıma dikkatle bakıyordu.

Ona baktım, gözgoze geldik. Bir an sürdü bu. Sonra koşarak uzaklaştı. Cenaze arabasından inip peşinden koştum. Otele girdi, doğru odama çıktı, tahta bavulumu açtı, kitaplarımı çıkardı, sayfalarını hızlı hızlı çevirmeye başladı. Ben kapının önünde durmuş titreyerek onu seyrediyordum. Beni görmüyor, kitaplarımın arasında bir şey arıyordu, belki bir kağıt parçası, belki...

Tam o sırada çevremdeki sis bulutu dağıldı. Beyaz peynirimle rakımı gördüm, daha sonra nefret ettiğim o plastik çiçekleri. Elektrik şokundan yeni çıkmış bir hastanın boşvermişliği içindeydim. Gözlerimi kapatıp kaldığım yerden sürdürmek istiyordum, olmadı. Teybin sesi engelledi sanırım. Sonuna kadar açılmıştı.

Yalnızlığın beni yorduğunu söylüyorlar, haklılar. İnsan alıştım sanıyor ama alışa-

mıyor. Her gece tek başına bir otel odasına gitmek, sabahları otel katibinin ışığıyla uyanmak iyi değil. Geçenlerde rakıyı neden bu kadar ağır içtiğimi düşündüm ve kendimle ilgili yepyeni bir şey keşfettim. Ben otel odasına erken gitmekten korkuyorum. Hafızam yeterince uyuşmamışsa, yeterince içmemişsem otel odası, tahta bavulum, bavulumun içindeki kitaplarım hepsi kabuslu bir dünyanın ışıklarını yakıyorlar tek tek... Geçmişim bütün renkleriyle dikiliyor karşıma... Fakat o gecenin tuhaflıkları bitmedi, asıl şimdi anlatıyorum.

Üçüncü bardağı yarılamaştım kapı açıldı. Yaşlı, sırtı kamburlaşmış bir adam girdi içeri. Çekingen bir adamdı. Zaten, önce bu çekingenliği dikkatimi çekti, izlemeye başladım. Adam çevresine şöyle bir gözattı, biraz kuytuda kalan bir masaya çöker gibi oturdu. Hemen masanın üstündeki fiyat listesini aldı, uzun uzun inceledi. Kuşkuyla elini cebinin cebine attı, bir tomar kağıt para çıkardı, masanın altına eğildi, paraları acele acele saydı, tekrar cebine koydu, memnun doğruldu. Çevresine şimdi daha güvenli bakıyordu.

Adamdan gözlerimi ayıramıyordum. Birara iç cebinden gümüş bir sigara tabakası çıkardı, açtı, içinden bir sigara aldı. Gümüş tabakayı tanıdım önce, sonra cenaze arabasından inip peşinden koştuğum gençliğini hatırladım onun.

Onun gençliğinin karşısında benim gençliğim, sarışın saçları ve mavi gözleriyle oturuyor, onun uzattığı gümüş tabakadan —az

önce sigara aldığı gümüş tabakadan— gelin-
cik sigarasını alıyor, dudakları arasına sıkış-
tırıyor, aynı anda onun gençliği şiddetli bir
tokat indiriyordu yüzüme, sigara yere yuvar-
lanıyor, gençliğimin yüzünde ince bir kan
izi oluşuyordu.

Garson masasına beyaz peynir, rakı bir
dilim de kavun bırakıp gitmişti. Rakısını bir
çırpıda yarıladi, kavundan bir kaç parça al-
dı sonra duruldu. Uzun uzun duvardaki ar-
tist, futbolcu resimlerine baktı.

Canı sıkılıyordu. Dertleşecek biri yoktu ya-
nında, tek başınaydı. Şimdi de çok önemli bir
iş yaparcasına masa örtüsünün birbirine dö-
lanmış püsküllerini ayırmaya çalışıyordu.
Bense ona bakıyor ve onun gençliğinin elle-
rimle korumaya çalıştığım çok saçlı başıma
olanca şiddetiyle vurduğunu, vurduğunu gö-
rüyordum.

Dayanamadım. Müthiş bir merak duygu-
su —acaba beni tanıyacak mıydı— onun ma-
sasına sürükledi beni. Gittim, yüzüne baka-
rak dümdüz sordum.

«Beni tanıdın mı?»

Gözlerini kısarak dikkatle yüzüme baktı,
sonra abartılmış bir sevinçle, «tanıdım, seni
tanıdım,» diye bağırdı. «Biz seninle İskende-
run'da aynı mahalle karakolunda birlikte
çalışmadık mı? Sen balığa meraklıydın. Di-
namitle, Fırat'ta az balık mezarı kazmadın.»

Tanımamıştı beni. Oysa ben onun genç-
liğinin benim gençliğimle geçirdiği kırksekiz
saati, o kırksekiz saatin bütün ayrıntılarını
çok iyi hatırlıyordum. Zaman zaman yükse-
len sesinin bütün tınlamalarını duyuyordum.

Bir boksör edasıyla sağ yumruğunu yüzüme doğru hiç durmadan salladığını, yüzünün öfkeden kasıldığını hatırlıyordum.

Eliyle karşısındaki sandalyeyi göstererek, «otur allahaşkına,» dedi. «Bir içkimizi iç. Eski günlerden sözederiz. Ederiz değil mi?»

Gösterdiği sandalyeye oturdum. O anda hangi duygu beni o sandalyeye mıhladı bilmiyorum. Sonradan ona acıdığımı düşündüm. Bu kadar sade ya da değil, önemli mi? Oturdum sonuçta.

Sürekli konuşuyordu.

«Yahu sen çok yaman adamdın,» diyordu «Hiçbirimiz Fırat'a dalmaya cesaret edemedik, sen gözü kapalı atlardın. Ne günlerdi onlar, hatırlıyor musun? Az değil tam otuz sene geçti.»

Başımı sallayıp, «tabii,» diyordum. Öte yandan gençliğim «vurma,» diye yalvarıyordu onun gençliğine, «vurma.»

«Sen İskenderun'dan sonra Ağrı'ya gittin değil mi?» diye soruyordu. «Ardından lafını çok ettik, hepimiz severdik seni.»

«Tabii,» diyordum, gençliği sigara dumanını gözlerime üflüyordu.

«Sana rastlamam iyi oldu. Sık sık görüşürüz bundan böyle,» diyordu.

«Tabii, tabii,» diyordum. «Sık sık görüşürüz.» Gençliği kitaplarının sayfalarını koparıp yüzüme fırlatıyordu. Ve ben «şiiirlerim,» diye inliyordum.

Masadan önce o kalktı. Boynuma sarıldı. «Sana rastladığıma çok sevindim,» dedi.

«Ben de,» dedim. «Ben de.»

Küçük adımlarda kapıdan çıkıp gitti.

Tek başıma kaldım meyhanede. Yanımda gençliğim sızılar içindeydi.

Dedim ya, tuhaf bir geceydi.

BOŞLUKTA

Birdenbire uyandı. Kasıklarına doğru ince bir sızı sinsice yayılıyordu. Yorganı çekip baktı. Bedeni doğal varlığını özgürce yaşamak isteyen ikinci bir kişilik gibiydi. Başkaldırıyor, başka bir bedenin sıcaklığında ısınmak, hayatın büyük atardamarına ulaşmak için sonsuz bir gelgit içinde çırpınıyordu.

Ölümcül bir çabayla yataktan fırladı, perdeleri açtı. Durgun bir mavi odaya doldu. Aç karnına sigara içmekten hiç hoşlanmamasına karşın elleri titreyerek bir sigara yaktı. Kasıklarındaki ince sızı azalmış, bedeni durgun maviyle birlikte uysallaşmıştı.

Canlanmalı, yeni güne başlamalıydı. Engin'in o gün yurt dışından döneceğini anımsayıp sevinçli, küçük bir çığlık attı. Onu özlemişti. Durgun mavinin içinde durup Engin'in hırçın ağzını, mavi gözlerini, sol omuzunda bir kurşun yarası olan sağlıklı bedenini düşündü. Ürperdi.

Eğildi, yatağın altından terliklerini aldı. Bacak kıllarının uzamış olduğunu o sırada gördü, canı sıkıldı. Bu rahatsız edici fazlalıklardan hemen kurtulmalıydı. Hemen, hemen kurtulmalıydı, Engin'in uzun bir yolculuktan döndüğü gün...

Koşarak banyoya geçti. Bir an önce yıka-

nıp berbere gitmeliydi. Geceliğini çıkardı, soğuk su musluğunu açtı, kendini suya bıraktı.

Günlerdir bir saplantı gibi Engin'in karısını düşünüyordu. Nasıl sevişirdi? Bacakları kıllı mıydı? Sevişirken geceliğini çıkarır mıydı?

Kadını bir kez uzaktan görmüştü. İç dünyasını ele vermeyen, çizgileri düzgün bir yüzü vardı. Kolejdeki Türkçe hocasına benzetmişti onu. Tiksinirdi Türkçe hocasından. Hayata karşı ikiyüzlü, biçimci bir kadındı. Sivri sesiyle, «hanımlar!» diye söze başlardı. «Hanımlar önce iyi bir eş, sağlıklı bir anne olmayı başarınız! Hayattaki asıl göreviniz budur!» «Hanımlar tırnaklarınızı yemeyiniz! Ağırbaşlı, sessiz olunuz!» Bütün bunlar her ders girişinde söylenirdi de, nasıl sevişileceği söylenmezdi bir türlü; gecelikle mi, çıplak mı, çekingen mi...

yor, garip bir arınmışlık duygusu tüm benli-

Sular saçlarından, bedeninden akıp gidiğini sarıyordu. O tiksiniç Türkçe hocasıyla Engin'in karısını özdeşleştirdiğinden ötürü utandı. Haksız, çirkin bir şeydi bu. Hiç tanı-mıyordu Engin'in karısını, hiç bir niteliğini bilmiyordu. Engin ondan söz etmeyi sevmezdi. Nesrin'in karısıyla ilgili sorularını kaç kez gülümsiyerek geçiştirmişti.

Üşüdü, suyu kapadı. Bornozunu giyip salona geçti. İyi bir kahvaltı istedi canı, buzdolabını açtı. Dolapta bir iki dilim kurumuş peynirle, zeytin vardı. Zeytinler de küflenmişti. Yüzünü buruşturarak dolabı kapadı. Son günlerde evde pek oturmadığını düşündü, bir kaç haftadır aylak aylak bir arkadaş

evinden öbürüne sürüklenmişti. En iyisi kahve yapmaktı. Ocağı yaktı, su kabını üstüne koydu.

Alt yoldan bir kadınla bir çocuğun geçtiğini gördü. Çocuğun üstünde okul giysileri vardı. Mutfak penceresinden eğilip kadınla çocuğun uzaklaşan görüntülerine uzun uzun baktı. Kadın çocuğun anasıydı ve hiç kuşku yok, oğlunu okula götürüyordu. Bir öfke sağanağına tutulmuşcasına titreyerek pencereden çekildi. Çocuğunu okula götüren kadının görüntüsünü kendine yönelik bir saldırı gibi algılamıştı nedense, ona göre çocuklu, mutlu aile tabloları mülkiyet duygusunun en vahşi görüntüleri idi.

Kadın çocuğunun elinden sımsıkı tutmuş, dünyaya haykırıyordu:

«Bu benim çocuğum! Benim oğlum!»

Ah bir iş güç sahibi olduğunu görseydi onun! «Benim oğlum...» diye görücüler yollasaydı kız analarına... Torunlarını dizlerinde hoplatsaydı.

Bu kadın da binlerce sıradan kadından biriydi. Neden bunca yoğun bir öfke duvmuştu ona? Neden Engin'in karısını da öfkenin, kızgınlığın ötesinde düşünemiyordu? Umdüğünün, gördüğü örneklerin dışında davranmıştı kadın. Kapılara dayanıp, «Orospu! Kocamı elimden alan kaltak!» diye bağırma-mıştı. Saçını başını y olup bir tüp uyku hapi içerek intihar girişiminde bulunmamıştı. Kasabalı bir kadın gibi öc alma planları kurmamıştı. Keşke bildik kalıplara göre davran-saydı, keşke... Orada, uzakta durgun bir yüzle bir oyunun sonunu bekler gibiydi.

Porselen bir fincana kahve doldurup çalış-

ma masasının yanında duran tahta sandalyeye oturdu. Masanın üst çekmecesini açıp kapaklı bir dosya çıkardı, önüne koydu. Dosyanın kapağını isteksizce açtı, okunaksız el yazısıyla doldurduğu bir tomar kağıda baktı. Tamamlanmamış ve asla tamamlanmayacak bir incelemenin zavallı döküntüleri, diye düşündü. İncelemenin başlığını okudu. Türkiye’de kadının sosyal ve sınıfsal konumu... Kağıtlara baktı yeniden, uzayıp giden gereksiz sözler, klişe bilgiler, karmakarışık düşüncelerden oluşan girift bir bilmece... Oysa Engin’e söz vermişti, yarışmaya yetiştirecekti. Yarışma umurunda değildi. İnsanlara seslenmek, yeni, kalıplaşmış bilgileri sarsan sözler söylemek istiyordu. Her yerde onun yepyeni savları tartışılacaktı. İnsanlar entelektüel kahvelerinde, sanat filimleri gösteren sinemaların küçük girişlerinde birbirlerine Nesrin’i gösterip, fısıldaşacaklardı:

«Gerçekten çok önemli tezler ileri sürüyor incelemesinde. Çarpıcı! Değişik bir bakış açısı var. Dehşet bir ataklık!»

Engin bu fısıldaşmaları işitip, usulca elini kavrayacaktı onun. Birliktelikleri yepyeni, geniş ufuklara doğru yol alacaktı. Aralıklı görüşmelerindeki tensel doyum, köklü, sağlam bir temelle zenginleşecekti.

Olmamıştı. Yarışmanın tarihini bile bile geçirmiş, daha iyisini yapmak gerek, zaman az, jüri tutucu kişilerden oluşmuş, Türkiye’de kaynak yok, diyerek aldatmıştı kendini. Yarışmaya katılma tarihinin son günü sokaklarda dolaşmış, alışveriş yapmış sonra eve kapanıp deliler gibi ağlamıştı.

Kağıtları yırtmak istiyordu, kıyamadı, dos-

yayı alt çekmeceye sakladı. Engin'in kolay yılmayan direncini, öğretici sabrını düşündü. Karısı bu kişiliğe neler katmıştı? Neydi o kadının durgun yüzünün ötesindeki nitelikler? Tanımak istiyordu onu, tanımak!

Engin'i ilk kez ona en çok yaraşan koşullarda, bir meslek örgütünün genel toplantısında görmüş, hemen aşık olmuştu. Evde bekleyen bir karısı, bir oğlu olacağını hiç düşünmemişti. O gün kavgacı, uzlaşmasız ve olağanüstü çekiciydi.

Telefonun sesiyle sıçradı. Ahizeyi kaldırıp karşı sesi almak için bir süre bekledi. Telefon eden genç bir şairdi. Bir taşra kentinden yeni gelmişti. Dergilerde şiirleri yayınlanıyor, şimdiden geleceğin usta şairlerinden biri sayılıyordu. Kişisel yaşamında taşralılığın ezikliğini örtmek için gereksiz bir sertlik içindeydi.

Genç şair taşra kentinin ıssız sokaklarında hayalini kurduğu kafalı ve özgür kadını Nesrin'de bulmuştu. Bir dost evinde tanışmışlardı. Nesrin şairin çocuksu ikelliğini, yaban havasını sevmiş onunla ilgilenmişti. O gecenin sonra şair Nesrin için şiir yazıyordu. Nesrin için soluk alıyordu.

Kağıtlarda yaşayan bu utangaç sevgi oyalıyordu Nesrin'i. Canı çektiğinde şairi arıyor, hayat ve şiir üstüne saatlerce konuşuyorlardı. Engin'in şair sevgiliden haberi vardı. Özellikle söylemişti Nesrin. Küçük bir kıskançlık istemişti ama Engin, «şiirler iyi mi bari,» diye sormuş, tabağındaki kanlı, az pişmiş etten irice bir parça koparıp ağzına atmış, «et nefis,» demişti.

Şair ona yeni şiirini okumak istiyordu.

Birden şairin isteğini gülünç buldu. Bir sabah telefonu, bir şiir, akıp giden hayatın dışına düşmek için zorlama bir çaba.

Soğuk bir sesle, «başka bir gün buluşuruz,» dedi. Telefonu kapadı.

Saat dokuza geliyordu, acele etmeliydi. Berberde sıra beklemek istemiyordu. Giyinmeye başladı.

Apartmanın girişinde postacıyla karşılaştı. Adam yılışık bir gülümsemeye ona bir havale kağıdı uzattı. Aldı. İmzaladı. Babasından geliyordu. Ne tatlı adamdı babası. Hiçbir şey sormadan, yakınmadan havaleleri yolluyordu. Nesrin'in rahat yaşamasını sağlayan, sabahları erken yollara düşmesini, aptal insanlarla geri zekalı konuşmalar yapmasını, bir masanın başında sıkıntıdan patlamasını önleyecek, sarı kağıtları yolluyordu.

Havale kağıdını çantasına yerleştirdi. Bu hafta sonu gidip babasını görmeliydi. Haketmişti adamcağız.

Postaneye uğrayıp parayı aldı. Berbere gitti. Bacaklarındaki kılları temizlediler. Berberden telefon edip, yabancı bir şirkette sekreterlik yapan bir arkadaşını öğle yemeğine çağırırdı.

Nesrin loş, yumuşak renklerin egemen olduğu lokantaya arkadaşından önce geldi. Köşede bir masaya oturdu. Lokanta sakindi. Bir başka köşede iş adamı görünüşlü iki kişi yemek yiyordu. Bir süre onları seyretti, sıkkıldı.

Engin'le bu lokantaya sık gelirlerdi. Hayatın karmaşık yapısından, insan ilişkileri-

nin kitaplara uymayan boyutlarından söz ederlerdi. Engin, ilişkilerin belirleyicisi sınıf olgusunu kolaylıkla açığa çıkarır, yalın sözlerle Nesrin'e anlatmaya çalışırdı. Nesrin onu dinlerken ürkekleşir, susar, bir süre sonra sıkılır, kaygusuz bir kişiliğin bütün tepkilerini gösterirdi. Kaygusuzluğu iyi oynardı. Belki de çok iyi oynadığından Engin bu ilişkiye önem vermiyordu. Gelip geçici bir macera gibi yaşıyordu herşey. Köklü bir birlikteliğe dönüşemez miydi? Bir gün Engin parmaklarını onun kabarık dudaklarında gezdirmiş, «küçük bir anarşistsin sen,» demişti. «Kendini harcayan ve bu harcamadan keyif alan bir anarşist!» Belki de haklıydı. Sonra sevecenlikle öpmüştü onu.

Bunaldı. Aynur da nerede kalmıştı? Yirmi dakikadır bekliyordu. Kapıya doğru baktı, neyse geliyordu Aynur. Nesrin onu karşılamak için ayağa kalktı, yarı yolda öpüştüler. Otururlarken Nesrin Aynur'un seçkin giyimine, iddialı ama ona yaraşan saçlarına bakıp, «çok güzelsin,» dedi. Dostça gülümsedi Aynur.

Aynur çok neşeliydi. Gözleri parıldayarak on güne kadar İsviçre'ye gideceğini söyledi. Orada bir diplomatla evli olan ablası doğurmuştu, bir süre kalacaktı.

Nesrin bu yemeği neden birlikte yediklerini düşündü. Aynur, uçaklar, gel-geç maceralar, büyük oteller için yaratılmıştı sanki. Hep gülecekti. Yapay övgülere, ucuz esprilere herşeye gülecekti. Okuldayken de böyleydi. Hiçbir şey onun için kafa patlatmaya değmezdi. İlk evliliğini, «adamın parası var, üstelik yakışıklı,» diyerek yapmış altı ay son-

ra «boşver can sıkıcı biriydi,» diyerek boşanmıştı. İşinden sözederken, «ilginç ve çok sayıda adam,» tanıyorum derdi. Nesrin kimi zaman onun bu olağanüstü rahatlığını kıskanırdı. Sevgililerinin birinin hanımıyla canciğer dosttu. Bir başka sevgilisini kendi eliyle evlendirmişti, «Paran varsa,» derdi, «kimse sana orospu diyemez. Kimse!»

Yemeği bırakıp Aynur'u seyretmeye başladı. Aynur güzel başını salata tabağına eğmiş iştahla yiyordu. Nesrin'in bakışını hissedip başını kaldırdı. İri, yeşil gözlerinde dostluk vardı. Nesrin bu dostluğa sığınmak istedi. Çekingen bir sesle, «Engin geliyor bugün,» dedi. Aynur'un gözlerindeki dostluğun silinmesinden ürküyordu. Beklediği olmadı, Aynur bakımlı elleriyle saçlarını okşadı, yumuşak bir sesle, «onu seviyorsun, değil mi?» diye sordu. Yanıtlamadı Nesrin. Sıkıcı bir sessizlik oldu. «Çok şanslı adam şu Engin,» diye bağırdı Aynur. Lokantadaki bir kaç kişi dönüp onlara baktı. Kızdığı zaman hiç bir şey Aynur'u yatıştıramazdı. Yüksek sesle konuşuyordu.

«Şanslı, çok şanslı bir adam vallahi. Bir yandan karısı karnını doyuruyor, donlarını yıkıyor, sarhoş yakınmalarını çekiyor, kusmuğunu temizliyor, öte yandan kafalı, güzel bir metresle, hoş saatler... Söyler misin bana Engin'in herhangi bir Türk erkeğinden ne ayrıcalığı var. Üstelik daha bencil, daha çok aldatıcı...»

«Sus, ne olur bağırma,» diye yalvardı Nesrin. «Onu tanımıyorsun. Çevrendeki erkeklerden çok farklı o! Bir amacı var, kendi çizdiği bir yol var.»

Aynur Nesrin'in acı çeken yüzüne baktı. Onu daha çok üzmemek istemedi. «Tamam, tamam,» dedi. «Engin harika biri. Olağanüstü. Şene de bağışlamıyorum onu. Çünkü seni yaşlandırdı. Neşeni yoketti. Buna dayanamam.»

«Hiçbir şey anlamıyorsun,» dedi Nesrin, «O şimdiye kadar rastladığım insanlardan değil. Ona güveniyorum. Otuz yaşındayım ve ilk kez birine güveniyorum. Bazan geçmişe bakıyorum da, tek bir yüz, sıcak tek bir anı bulamıyorum. Koskoca bir boşluk var. Artık boşlukta olmak istemiyorum, istemiyorum!»

Ağlıyordu Nesrin. Yüzünü çevreden saklanmaya çalışıyor, beceriksiz hareketler yapıyordu.

Aynur, saçlarını geriye atıp, «haydi çıkmam,» dedi, «yolda daha iyi ağlanır.»

Çıktılar.

Biraz yürüdükten sonra Aynur, Nesrin'i yanaklarından öptü, iyi şanslar diledi, gitti. Saat ikiyi çeyrek geçiyordu. Engin'in gelmesine daha altı yedi saat vardı. Bir şeyler bu up oyalanmalı, diye düşündü Nesrin.

Lokantaya yakın bir tiyatrodaki, o gün kalın sorunu üstüne bir açık oturum olduğu anımsadı. Açık oturum üçte başlıyordu. Boş bir saati daha vardı. Yürüyerek gidecekti.

Geniş kalabalık caddede küçük adımlarla yürüyordu. İki yanında büyük giyim mağazaları vardı. Vitrinlere bakmaya başladı. Bir kepek giyim mağazasının vitrininde bir atkı beğendi. Engin'e almalıydı onu. İçeri girili. Satıcı kıza atkıyı gösterdi. Kız atkıyı çı-

kardı. Moher, gri renkli, güzel bir atkıydı. Engin görünce sevinecek miydi? Neden hep bir şeyler armağan etmek istiyordu ona? Durup dururken, her an... Almayacaktı. Satıcı kızdan özür dileyip kendini mağazadan dışarı attı. İyi değildi.

Yürüdü. Eski okulu çıktı karşısına. Yüksek duvarlarla örtülü okulu. Yüksek duvarları aşip gelen, tanıdık sesler duydu:

«Terbiyeli, saygıdeğer bir genç kız olun!» «Kızımız çok yetenekli teyzesi onu bale okuluna vereceğiz.» «Tolga gebeymiş çocuklar duydunuz mu!» «Erkeklerin şeyi ne kadar?» «Kiminkini ölçelim?» «Kızımız Fransızca bilir, konuşsana kızım amcayla...» «Kızımızın ilk balosu.» «Öpüşürken çok korktum çocuklar, baygınlık verici bir şey.» «Kızımızın canı sıkılıyor, bir geziye yollayalım.» «Bütün bir hafta sonu eve kapandık. Ohh anlatamam çocuklar, düşündükçe fena oluyorum.» «Ne oluyorsun?»

Nesrin yüksek duvarların dibinde durup hayasızca bir şey yapmak istedi. En hayasızca neydi? Bulamadı, yürüdü.

Karşıdan gelen iki adam ona bakıp göz kırptılar. Adamların yanından geçerken yüzüne yapışkan bir soluk çarptı. «A... yiyim abla.» Kıpırmızı kesildi. Bir an önce açık oturumun yapıldığı tiyatroya varmak için adımlarını sıklaştırdı.

Tiyatronun kapısından girince büyük bir güven duydu. Bildik, tanıdık bir yerdeydi. Bildik tanıdık insanlar görecekti. Salona geçti. Salon yarı yarıya dolmuştu. Çevresine baktı. Önden birileri el salladı. Canı kimseyle oturmak istemiyordu, arkalarda bir kol-

tuğa ilişti.

İlk iki konuşmacı açık oturumdaki hemen herkesin bildiği teorik doğrularla dolu konuşmalarını tekdüze bir sesle kağıttan okudular. Dinleyiciler sıkılmıştı. Bereket üçüncü konuşmacı renkli bir yazardı. Kendi uzun yaşam deneyinin olaylarını ustalıkla konuya yansıtıyor, teorik doğruları daha ayağı yerde, güncel bir yapıya oturtuyordu. Nesrin büyük bir tat alarak dinliyordu yazarın konuşmasını. Zeka, bilgi ve yetenek. Bunları özlemişti hep, bunları...

Dördüncü konuşmacı genç bir kadındı. Saçlarını sade bir biçimde arkaya toplamıştı. Duru bir yüzü vardı. Dinleyiciye apaçık bakıyordu. 'Üretim,' 'üretmek,' 'dayanışma,' sözcüklerini sık sık yineliyordu.

Bu kadını tanıyordu Nesrin ve her gördüğünde aynı duyguya kapılıyordu: işe yaramayan, aylak ve geveze biri duygusuna. Hiç bir sürtüşme geçmemişti aralarında hatta uzun boylu konuşmuş bile değildiler. Bir rastlantı sonucu Nesrin evine gitmişti onun. Önce çocuğunu doyurmuştu kadın, sonra yemek yapmıştı. Birara Nesrin ev işlerinin insanı aşağıladığını söylemiş o elinde çay tepsi «ne yazık ki, işimizi gördüreceğimiz makineler yok. Kendi işimizi kendimiz yapmalıyız,» demişti. O an bir besleme kadar kişisiz, başkaldırısız bir kadın olarak algılamıştı onu, şimdi aynı kadın «üretmek,» diyordu.

Nasıl, ne üretmek?

Açık oturumdan sonra Nesrin genç şairin de bulunduğu küçük bir toplulukla bir açık hava kahvesine gitti. Genç şair sabahki dav-

ranışından ötürü Nesrin'e kırgındı ama onu yitirmeyi istemediğinden yüksek sesle konuşmacı kadının ne denli tutucu olduğunu söyledi. Bir hafta önce aynı konuyu konuşmuşlar ve Nesrin «yaşam kimi zaman saf cinselliktir,» demişti.

«Çaban boşuna,» diye bağırdı Nesrin, «bugün beni bu yöntemle etkileyemezsin.» Şair kötü bozulmuştu, masadan kalktı, arkasına bakmadan hızla uzaklaştı. Nesrin'in delişmen tavırlarını bilenler güldüler. Nesrin uzaklaşan şaire baktı, omuzlarını kasmış yürüyordu. Bu gece bir şiir yazar, diye düşündü. Hiç olmazsa bu işe yaradım.

Masada kimse konuşmuyordu. Nesrin dayanamadı yeni gördüğü bir İtalyan filminden sözetmeye başladı. En ince ayrıntısına dek anlattı filmi sonra kalktı, garsonu çağırdı, masadaki herkesin parasını ödedi. Karşı çıkanlar oldu, «uzatmayın beni çekmenizin bedeli,» dedi, kırık bir gülümsemeyle yürüdü gitti.

Eve vardığında altıydı. Engin'in gelmesine iki saat kalmıştı. Ayakkabılarını çıkarırken evde yiyecek hiçbir şey olmadığını anımsadı. Yeniden dışarı çıktı, yakın bir gıda pazarından soğuk meze ve içki aldı.

Saat sekizde Engin geldi. Yemek yediler. Yatakta Nesrin, Engin'in ona doğru eğilen güzel yüzünün ötesinde, gece lambasının çevresinde delicesine dönen küçük bir pervane böceği gördü. Pervane böceği ölümle sonlanacak tutkusunun olağanüstü yüceliğine vurgun dönüp duruyordu. Gözleri yaşardı.

Çevremdeki boşluk duygusunu hiç eksilme-
yecek, diye düşündü. Hep böyle, hep boşluk-
ta. Omuzlarını öpen, göğüslerini okşayan En-
gin bile bu boşluğun kirli sarı renkleri ara-
sında yitiyor, uzaklaşıyordu.

Umutsuzca Engin'i ağzından öptü. Per-
vane böceğini görmemek için gözlerini ka-
padı.

ÖLÜM NASIL GELDİ

*Kara bir pelerine mi sarınmıştı
Yakıcı bir rüzgar mıydı
Dinmeyen bir yağmur mu*

Yaban otlarının ağulu bir ırmak gibi toprağın üstüne yayıldığı bir gece Yusuf Ali ölümü gördü.

O geceden sonra her gece Yusuf Ali ölümü gördü. O geceden sonra her gece uykudan kapanan gözkapaklarını elleriyle açarak ölümü bekledi. Ölüm evin çevresinde hiç sektirmeden dolaşıyordu. Adımları soğukkanlıydı.

Bu uykusuz gecelerin sonunda güneş umulmadık bir sevinç gibi doğuyordu. O zaman Yusuf Ali canlanıyor, kapının eşiğine çıkıyor, kederli yorgun bir sesle yüzyıl kadar eski bir türküye başlıyordu.

Güneşe gönül borcunu ödüyordu, bir gün için, bir fazla gün için.

Onun kederli yorgun sesiyle söylediği yüzyıl kadar eski türküler ıssız evlere, çocuksuz avlulara doluyor, ölüm bir gün daha yaban otlarıyla döşeli yatağına çekiliyordu.

Ölüm nasıl geldi kasabaya?

Kara bir pelerine mi sarınmıştı, yakıcı bir rüzgar mıydı, dinmeyen bir yağmur mu?

Işıksız taş avlularda, tozlu alanlarda, yoksul istasyonlarda konaklamıştı önce.

Dar çıkmaz sokaklarda, yeşil badanalı evlerin küçük odalarında dolaşmıştı.

Ağaçların çıplak dallarına, pencerelerin demir parmaklıklarına, gergin çamaşır iplerine yepyeni özlemler dokumuştur.

Yusuf Ali çağırın sesini duymuştu onun.

Önce gençler terketmişti kasabayı. Sonra kadınlar, çocuklar...

Çok uzaklara gitmişlerdi, o çok uzaklarda —iş şehirleri— vardı.

O zaman çocuksuz avluları, insansız evleri, artık geçit töreni yapılmayan kasaba alanını, ıssız yoları yaban otları kaplamıştı.

Ölüm soysuz yatağına yerleşmişti.

Çabuk yoruluyordu artık Yusuf Ali. Türkülerinin sonunu getiremiyordu. Dalıp gidiyordu. Tek başınaydı.

Ölüm sabırlıydı.

Yusuf Ali'nin torunu Hüseyin'in ince, çocuksu yüzünün arkasına gizlenip yanına geliyordu onun.

Yusuf Ali torununu görünce seviniyordu.

«Gel yavrum, gel aslanım,» diye sesleniyordu. «Yusuf Ali'nin biricik, kıymetli torunu gel, otur yamacıma. Vakit tamamdır. Al sazımı, tellerini okşa, yüreğine bastır onu... Bastır ki, seni dost bilsin, uysallaşsın. Bizim sazımız kutsanmış bir sazdır. Ermişler katında yeri vardır sanatımızın...»

Torunu dudaklarında alaycı bir gülümsemeyle dinliyordu onu. Cebinden filtreli bir sigara çıkarıp yakıyordu. Dumanını Yusuf

Ali'nin yüzüne üflüyordu.

«Boşversene bunları dede,» diyordu. «Bunca yıl saz tımbırdattın da ne oldu? Hanlar, apartmanlar mı diktin? Boşversene...»

Yusuf Ali güçsüz sesiyle karşı çıkıyordu.

«Bak, dinle nasıl sesleniyorlar sana Hüseyin'im. Dinle, bak bak bu Hüseyin var ya Yusuf Ali'nin torunudur. Kimse Yusuf Ali gibi türkü çağıramaz bu diyarda, kimse onun gibi saz çalamaz, diyorlar. Sesleniyorlar, dinle Yusuf Ali'nin torunu, Yusuf Ali'nin torunu...»

Torunu cebinden arkası yaldızlı bir ayna çıkarıyordu. Aynaya bakarak alnındaki pençemi kıvrıyordu, yüksek sesle gülüyordu.

«Sen de yaman hayalcısın dede,» diyordu. «Beni mahallede kız Hüseyin, diye çağırıyorlar... Kız Hüseyin!»

Yusuf Ali'nin bedeni soğuyor, soluğu kesiliyordu. Geceyi yardıma çağırıyordu. Ölümün usulcacık kapıyı açmasını, «ben geldim artık Yusuf Ali hazırlan, yola çıkacağız,» demesini bekliyordu.

Ayağa kalkıyordu torunu. Yüksek topuklu, sivri burunlu ayakkabıları vardı. El sallıyordu dedesine...

«Baybay dede... Baybay...»

Ölüm uzaktan Yusuf Ali'nin gözyaşlarıyla ıslanan yüzüne bakıyordu.

O derin bir soluk alıyor, derisi saydamlaşmış elleriyle gözyaşlarını siliyor, yüzünü dağlara çeviriyordu.

Ölüm kara bulutlar, dinmeyen yağmurlarla giriyordu araya.

Ölümün bu kez uzun kara saçları, ince bir kadın bedeni vardı.

«Gelinim, gelinim sırma saçım,» diye ünlüyordu Yusuf Ali. Elini öpmesi için uzatıyordu. Gelini öpmüyordu onun elini. El boşlukta çırpınıyordu.

Gelini boş, sıvasız duvarları elliyor, kapı tokmaklarına dokunuyor, bir hülya gibi dolaşıyordu. Yusuf Ali umarsız bakıyordu ona.

Gelini sonsuz bir çığlık gibi bağıırıyordu.

«Kurtulduk! Şükürler olsun kurtulduk! Şimdi boş duvarlara konuş Yusuf Ali, boş duvarlara anlat eski zaman beylerinin, paşalarının seni nasıl baş köşelerde ağırladıklarını... Anlat!»

Yusuf Ali gelininin yüzündeki kindar anlamı görmemek için başını eğiyordu.

«Gelinim, sırma saçım minderimi dışarı çıkar, güneşe ser. Eski günlerdeki gibi güneşe ser, sırma saçım...» diye sesleniyordu.

Duymuyordu gelini.

«İşte şu pencereden bakardım Yusuf Ali. Her gün birileri eşyalarını yükleyip giderdi. Bakardım arkalarından, bakardım. Her gideenin arkasından gözümün ışığı biraz daha sönerdi. Yüzüm, ellerim kırışırdı. Dua ederdim Yusuf Ali, gece gündüz dua ederdim. Yarabbi derdim, kurtar bizi bu lanetli yerden! Kurtar yarabbi! Saz orada, işte o duvarda asılı dururdu!»

«Minderimi güneşe çıkar gelinim.»

«Günlerce, aylarca sattırmadın sazi. O duvarda durdu.»

«Güneş sıcak gelinim, minderimi güneşe ser.»

Gelini pencereyi açıyordu. Yakıcı bir rüzgar doluyordu eve.

Rüzgar gelininin yüzünü bilinmeyen bir

yöne savuruyordu.

Minderi ıpsıladı Yusuf Ali'nin, onu güneşe çıkaracak gücü yoktu.

Üşüyordu. Ölüm hemen arkasındaydı. Yusuf Ali'nin oğlu Hasan'ın altın yüzüğünü geçiriyordu parmağına.

«Oğlum, Hasan'ım,» diye inliyordu Yusuf Ali.

«Sazı sattım, sattım onu baba!» diye bağıyordu Hasan. «Adamlara seni çok övdüm baba. Bizim buralarda Yusuf Ali gibi saz çalan, türkü çığırın yoktur, dedim. Bu saz Yusuf Ali'nin sazıdır, dedim. Sanki büyüğü bir sazdır, dedim. Adamlar da adam hani! Hepsi işin meraklısı. Çok para verdiler. Anlattım adamlara, bu saz için az uğraşmadım, dedim. Babam inatçı satmam dedi, ben de inatçıyım, dedim. Babamın yanına uğramadım altı ay, dedim. Tam altı ay uğramadım kapısına, dedim. Sonunda dayanamadı inandı kırıldı, dedim. Duvardan sazı indirip verdi, dedim. Bize acele para lazım, dedim. Kasabadan gitmek için, dedim.

Yusuf Ali'nin bedeni titriyor, kalkmak istiyor kalkamıyor, hırıltılı bir sesle soruyordu.

«Adamlar sormadılar mı şimdi nerede, ne yapar bu Yusuf Ali diye?»

Oğlu ellerini ovuşturarak, «sordular hem de çok sordular, baba!» diyordu. «Kasabada kaldı dedim onlara. Tek başına, biraz gariptir, dedim. Güldüler. Bütün eski aşık gibi dediler. Ben de güldüm. Sazı elektrikli yapacaklar baba. Gazinolarda çalacaklar. Yaşadın gene, şöhret yapacak sazın. Televizyona bile çıkacak. Büyük evlerin duvarına asa-

caklar, eše dosta gösterecekler. Bu saz koca Yusuf Ali'nin sazıdır, diyecekler.»

Yusuf Ali oğlunun ellerine sarılıyor, soruyordu.

«Şimdi niye geldin? Niye?»

Oğlu dudaklarını şımarık bir çocuk gibi büzüyor, elindeki kara deri çantayı açıyor içinden bir ses alma makinası çıkarıyordu.

«Sesini makinaya alacağım baba. Sazı alanlar git babandan bir kaset doldur getir dediler. İyi para verecekler.»

«Git başımdan, git!»

«Gitmem baba, sesini almadan gitmem.»

Oğlu bir düğmeye basıyor, ses alma makinasının madeni tınısı yaban otlarının kaypak fısıltısına karışıyordu.

«Git, oğlum, canımdan çok sakındığım git,» diye yalvarıyordu artık Yusuf Ali. «Unuttum, bütün bildiklerimi unuttum.»

Oğlu kızgın kara deri çantaya ses makinasını yerleştiriyor, «yazık, çok para vereceklerdi,» diye söyleniyordu.

Oğlu bir kez olsun dönüp arkasına bakmadan gitti.

Dinmeyen bir yağmur yağıyordu.

Yusuf Ali bütün gücünü toplayıp bir türküye başladı. Sonra başka bir türküye, sonra başka bir türküye... Bildiği bütün türkülerini hep güneşli dağ başlarını düşünerek söyledi, söyledi.

Bir ara başını kaldırıp pencereden baktı. Uzakta, ırmak boyunda ölüm duruyordu. Kara bir pelerine sarınmıştı. Elinde bir ses al-

ma makinası vardı. Yusuf Ali onu gördü.
Sustu.

O sabah güneşi göremedi Yusuf Ali.
Öldü.

HANÇER

Hançer sedirin üstünde duruyor.

Görkemli Köseoğlu apartmanının bodrum katında, sedirin üstünde bir hançer duruyor.

Kör karanlıkta acemi bir yürek konak yerini arıyor. Dağların yaşlı sessizliği canhıraş bir çığlıkla yırtılıyor. Bir ırmak bildiği bütün söylenceleri unutarak yatağını değiştiriyor.

Melek kanatlı mavi bir çocuk, bodrum katının küçük penceresinden süzülerek içeri giriyor ve sedirin üstünde duran hançere ince boynunu uzatıyor.

Göz alıyor hançer.

Köseoğlu apartmanının bodrum kapısı açıldı.

Nuriye açtı kapıyı. Uzun sol omuzunu açıkta bırakan beyaz bir tuvalet giymiş. Açık omuzu gecenin ayazında ürperiyor. Uzun kara saçlarını Beyoğlu taşlarından yapılmış iki tokayla tepesinde toplamış. İnce genç kız boynu bodrumun ölgün ışığında saf bir cinsellikle parlıyor. Etili dudakları kıpkırmızı boyalı, seçilmiş bir bayağılığın kıyısında aralık duruyor.

Merdivenleri bir kar prensesi gibi güvenli, soğukkanlı adımlarla çıkıyor. Ardında küçük kız kardeşi kirlenmesin diye beyaz tuvaletin eteklerini tutuyor. Sivri tırnaklı köylü elleri terliyor yalnızca. Bir de yüksek ökçeli gece ayakkabıları geniş taraklı ayaklarını sıkıyor.

Nuriye apartmanın giriş kapısında bir an durdu sonra karanlıkta yitip gitti.

Köseoğlu apartmanının bodrum katında üç koltuk var. İki sehpa, bir ufak tahta masa. Bir sedir üstünde yıpranmış bir yörük kilimi, kilimin üstünde bir yörük hançeri.

Nuriye'nin küçük kız kardeşi apartmanın kapısını kapatıp geri geldi. Tahta masanın başına geçti. Dev bir Ferdi Tayfur posteriyle kaplanmış Sosyal Bilgiler kitabını açtı. 'Demokrasî Nedir?' başlıklı bölümü üç dört kez üstüste okudu. Sonra kitabı kapadı, gözlerini tavana dikti, ezbere mırıldanmaya başladı:

'Demokrasîde, kişi özgürlüğü temeldir. / Özgürlük, kişinin kimseye zarar vermeden, kanunlara aykırı olmamak üzere, istediğini yapabilmesi demektir. / Türkiye'de herkes, istediği gibi düşünmekte, düşündüğü şeyleri söylemekte ve yazarak yaymakta, istediği yere yerleşmekte ve gezebilmekte özgürdür. / Demokrasînin temel taşlarından biri de eşitliktir. / Kanun karşısında herkes eşittir. / Kimse için ayrıcalık tanımamaz.

Bodrum katında sedirin üstünde iki kişi oturuyor.

Hançerin ve melek kanatlı mavi çocuğun yanında.

Nuriye'nin babasıyla anası. Görkemli Köseoğlu apartmanının kapıcıları.

«Allahın gücüne gider,» dedi ana. «Çok yakındın mı gücüne gider Allahın. Kötünün kötüsü var. Buna da şükür. Sokağa düşmedi ya. Adam kızı seviyor, kara sevdalı gibi bir şey, nikah kıymak istiyor lakin adamın karısı kötü. Boşamıyor adamı! Çok para istiyor. Kat istiyor, araba istiyor. Gözünü toprak doyurasıca, aç gözlü, lanet karı! Bir boşasa adamı, adam bir saniye durmaz nikahı basar kıza. Evinin hanımı yapar, prensesler gibi yaşatır vallahi! Ne yapalım buna da şükür. Bak evimiz bir tamamlansın çıkarız buradan, başlarına çalınsın apartmanları! Büyük yer burası, kim tanıyacak, kim bilecek bizi? Nuriye'ye ev açacakmış adam, kız nikahlı deriz, kim bilecek?»

Baba hançere bakıyordu.

Hançer dedelerden kalma. Altı yıl önce İstanbul'a geldi, bodrum katının duvarına asıldı. Babaya ne zaman, «aman kızın çok güzel kız, dikkatli ol,» dediler, baba o gün hançeri indirdi duvardan yastığının altına koydu.

Hançer şimdi melek kanatlı mavi çocuğun başucunda duruyor.

Melek kanatlı mavi çocuk hançerin soğuk yüzünün boynunun mavi damarlarına değmesini, damarın ince derisini yırtıp kanın oluk gibi boşalmasını inanılmaz bir uysallıkla bekliyor.

Karanlığa karışan Nuriye'yi sokakta bal rengi bir mercedes bekliyordu. Nuriye yaklaşıncaya mercedesin kapısı açıldı, orta yaşlı, iyi giyimli, iyi traşlı bir adam arabadan indi.

Nuriye arabaya biner binmez, kadife gece çantasını açtı, bir sigara paketi çıkardı, bir sigara aldı, dudaklarına götürdü. Aynı anda adam uzanıp altın bir çakmakla sigarayı yaktı.

«Bu iş böyle sürmez,» diye düşündü Nuriye. «Sonunda babam dayanmayıp öldürecek beni. Günlerdir hançerden gözlerini ayırmıyor, sonunda öldürecek beni, mutlaka öldürecek! Babama unutturmalıyım hançeri, kurtulmalıyım ondan.»

Nuriye'nin kıpkırmızı ağzı karanlık bir şehvetle aralandı, sivri tırnaklı parmaklarıyla adamın bacağına kavradı, sıktı, usta bir hareketle el yukarı tırmandı.

Köseoğlu apartmanının üçüncü katında yaşayan genç bir üniversiteli Nuriye'nin karanlık sokakta uzun beyaz tuvaletiyle bal rengi mercedese bindiğini gördü. Hırsla perdeyi çekip öfkeli adımlarla kitap dolu odasında dolaşmaya başladı.

Bir süre sonra kitaplığın önünde durdu. Kalın bir kitabı yerinden güçlkle çıkardı. sayfalarını hızla çevirip aradığını buldu:

Burjuvazi, egemen olduğu yerde, bütün feodal, ataerkil, pastoral ilişkileri yok etti. İnsanı doğal üstlerine bağlayan çeşitli feodal bağları acımasızca kopardı ve insan ile insan arasında, çıplak çıkardan, duygusuz «nakit ödemedi» başka hiçbir bağ bırakmadı. Sofuca

bağnazlığın, şövalyece coşkunun, darkafalica hüznün kutsal ürpermelerini bencil hesabın buz gibi soğuk sularında boğdu. Kişisel vakarı değişim-değerine indirgedi ve benimsemiş ve kazanılmış sayısız özgürlüklerin yerine vicdansız bir ticaret özgürlüğünü koydu. Tek sözcükle, dinsel ve politik kuruntularla peçelenmiş sömürünün yerine açık, utanmaz, dolaysız, amansız sömürüyü koydu.

Burjuvazi aile ilişkisinin dokunaklı-duygusal peçesini yırttı ve onu katışıksız para ilişkisine döndürdü.

Hançer sedirin üstünde duruyordu.

Babanın eli hançerin sapını kavradı.

Melek kanatlı mavi çocuk gözlerini yumdu.

Ana babanın elini tutup, «neye faydası olacak?» diye sordu. «Bilmez misin, her ocak bir kurbanla tüter. Güzelliğin canı çıksın. Akrabamızdır, kanımızdan biridir diye o soy-suz herife verdin, ne oldu? İkinci gün sattı kızını. Kızın akıllı fikri karıştı. Baktı olacak gibi değil, bari kendi etimin parasını kendim yiyeyim, diye düşündü. İyi de etti. Varsın o da bu yolla yaşasın.»

Bal rengi mercedes turistik bir otelin kapısında durdu. Nuriye'yle adam içeri girdiler. Adam resepsiyondaki görevliden at nalı biçimindeki anahtarlığı aldı. Asansöre bindiler. Çok genç bir komi asansörde Nuriye'nin kız kardeşiyle aynı yaşta olduğunu düşündü. Büyük bir öfkeyle tırnaklarını kan oturuncaya dek avucuna batırdı.

Odanın kapısı kapanır kapanmaz adam

Nuriye'nin çıplak omuzunu hırsla ısırıldı. Elleri titreyerek beyaz tuvaletin düğmelerini açmaya çalıştı. Bir yandan da «meleğim, bir tanem,» diye inliyordu.

Nuriye adamın iç cebindeki kırmızı deri kapaklı çek defterini gördü. Gözbebeklerinin alacasında sinsî bir ışık parlayıp söndü. Adamı kendinden uzaklaştırdı. Bronz çerçeveli aynaya doğru yürüdü.

Aynanın karşısında ince bir omuz hareketiyle beyaz tuvaletten kurtuldu. Sütyen giymemişti. Kollarını kaldırıp topuzunu açtı. Gür kara saçları omuzlarına döküldü.

Adam hayranlıkla onu izliyor, «her şeyim sana feda, sana feda,» diye mırıldanıyordu.

Nuriye birden elleriyle yüzünü kapatıp ağlamaya başladı. Zamanı ustaca seçilmiş düzniece bir ağlamaydı bu. Adam şaşırıldı. Yaklaştı, kızın ellerini yüzünden çekti, «meleğim neden ağlıyorsun?» diye sordu.

«Babam,» diye inledi Nuriye. «Beni mutlaka öldürecek bir gün. Mutlaka öldürecek!»

Adam Nuriye'nin küçük, dik göğüslerini avuçladı, «üzülme sen,» dedi. «Ben bir çaresini bulurum. Yeter ki, benim meleğim üzülmesin.»

«Nasıl?» diye şımarık bir sesle sordu Nuriye.

Adam ellerini kızın göğüslerinden çekti, cebinden çek defterini çıkardı.

Bir an sessizlik oldu. Nuriye dayanamadı, yüreği çarparak, «şey, kaç para yazıyorsun,» diye sordu.

Adam «yetmiş beş bin yeter mi?» dedi.

«Yeter,» dedi Nuriye. «Babam bir ev yapıyor da.»

Adam yetmiş beş bin liralık çeki Nuriye'ye uzattı. Nuriye çeke baktı, gerçekten üstünde yetmiş beş bin yazıyordu. Küçük bir sevinç çılgılığı attı, çeki öptü, yatağa doğru koştu. Adam da acele pantolonunu çıkarıp yatağa girdi.

Melek kanatlı mavi çocuk, kanın ılıkliğini, yanık insan teni kokusunu ve çaresizliği duydu.

Genç üniversiteli karalama defterine öfkeyle, *'orospuluk bir toplumun yüzkarasıdır,'* diye yazdı.

Nuriye sabaha karşı bodrumun kapısını açtı, içeri süzüldü. Hançer hâlâ sedirin üstündeydi. Melek kanatlı mavi çocukla gözgöze geldiler. Nuriye yer minderinde uyuyan anasıyla babasını uyandırmamaya çalışarak sedire yaklaştı, elindeki yetmiş beş bin liralık çeki hançerin yanına bırakıp bıraktı. Sonra beyaz tuvaleti çıkardı, duvardaki çiviye astı, pazen geceliğini giydi, kızkardeşiyle paylaştığı yatağa uzandı.

Önce ana uyandı. Çevresine bakındı. Beyaz tuvalet çiviye asılıydı, Nuriye dönmüştü, rahatladı. Çayı koymak için ayağa kalktı, o zaman gördü: sedirin üstündeki yörük kilimi kan içindeydi. Melek kanatlı mavi çocuk sonunda şah damarını hançerin sivri ucuna uzatmıştı. Ana korkarak ilerledi, kanın içinde yetmiş beş bin liralık bir çek duruyordu. Elini uzatıp çeki aldı, üstündekikanı silkeledi, babanın başucuna koydu.

Baba birden bire sıçrayarak uyandı. Yanıbaşındaki çeki gördü, aldı, baktı. Ağzı bir saralı gibi kasıldı, gözleri irileşti, çırpınarak hançeri aradı. Sedirin üstünde yoktu han-

çer. Melek kanatlı mavi çocuğun kanında eriyip, yokolmuştu.

Baba bir süre sonra gazete ve ekmek dolu sepetiyle sabah servisine çıktı. Üç numaranın zilini çaldı. Genç üniversiteli açtı kapıyı. Babayı görünce, sesinde bastıramadığı bir gerginlikle, «kızın ne yapıyor biliyor musun?» diye sordu.

Baba başını salladı, «kız kanser illetine yakalanmış, beyim,» dedi. «Şunun şurasında üç günlük ömrü kalmış fakirin, bıraktım, varsın istediği gibi yaşasın.»

Genç üniversiteli sarsılmıştı, «özür dilerim, bilmiyordum,» dedi. «Gene de...»

Baba, «sen bizi dert etme,» diyerek sözü kesti. «Al gazeteni.»

Genç üniversiteli gazetesini aldı, kapıyı kapadı. Birden Nuriye'nin sağlıklı, dipdiri bedeni geldi gözlerinin önüne. Kapıyı açtı, üst kata çıkan merdivenleri koşarak tırmandı, bir başka kapıyı çalmak üzere olan babanın omuzlarından tuttu, «yalan söylüyorsunuz! Sizin oralar da böyle midir? Söyle böyle midir,» diye bağırdı.

Baba genç üniversiteliye baktı, ölü bir sesle, «oralardan geleli çok oldu,» dedi. «Çok kar yağdı, çok güneş açtı.»

Üniversiteli derin bir soluk alıp babanın omuzlarını bıraktı. Yıkılmış adımlarla eve girdi, odasına kapandı. Orospuluğun olmadığı bir dünya düşlemeye çalıştı. Başaramadı. Giyindi, sokağa çıktı. Yolda kendi kendine,

«belki de kız gerçekten kanserdir. Belki de,»
diye sürekli yineliyordu.

Tam o sırada Nuriye uykusunda, «baba
beni öldürme, öldürme,» diye sayıklıyordu.

Sait Faik için...

«Biz çok çektik, bari çocuklarımız gün görsün.»

Böyle her zaman, her yerde söylenen bir sözün ve bir gecenin hikayesi.

Bir elimde yazı makinam öbüründe hemen çekilecek zor bir filmin senaryo taslağı Burgaz Adası'na geldim. Vapurdan iner inmez deli bir poyraz karşıladı beni. Koşarak kıyıdaki kahvelerden birine girdim, oturdum.

İyi demlenmiş çayımı içerken, bu adanın en çok Sait Faik adası olduğunu düşündüm. Çayımı getiren topal kahveci çırağı, pence-reden görünen balıkçı motorlarındaki günlük ekmek telaşı, köpürerek kıyıya vuran deniz, bu deli poyraz, yanbaşıda derin derin düşünen yaşlı adam hiç de yabancım değil. Bir hikayenin, bir röportajın satırları arasından çıkıp capcanlı bakıyorlardı sanki. Öyle ya, Sait Faik'in adasındayım.

Bir çırpıda çayımı içip bu düşünceleri kafamdan kovdum. Bilinçli bir duyarsızlıkla

onun adasında yeni hikayelerin çok uzağında-
daydım. Aklım fikrim bir an önce yazılması
gereken senaryodaydı.

Köyden —iş şehri— İstanbul'a gelen bir
baba oğulun trajik serüvenleriydi filmin ko-
nusu.

Baba bana hep Don Kişot'u anımsatıyor-
du. O, «benim oğlum motor gibi okur kada-
sını aldığım... Ben babasıyım ya onun, canım-
dan öte okutacağım. Büyük mekteplere yol-
lıyacağım onu, adam edeceğim...» dediğin-
de, rüzgarın sarı ölgün tozlar savurduğu ısı-
sız okul bahçeleri, köşebaşlarında her türlü
düşkünlüğe hazır yeniyetme çocukların yır-
tık gülüşü, parlak flamaların gölgesinde ya-
pılan geçit törenleri ve hep aynı nakarat
—azat buzat beni cennet kapısında gözet—
bana geliyor, ben de zaman yitirmeden on-
ları kağıda geçiriyordum.

Çok kızılıyordum babaya. İnanılmaz bir ço-
cuk saflığıyla çürük bir tahtaya tutunmuş,
uçsuz bucaksız bir denizde —şiddet dolu bir
denizde— parlak gözalıcı giysiler içindeki
karaya ulaşmaya çalışıyordu. Tahta çürük-
tü, deniz şiddet dolu, karanın gözalıcı görün-
tüsüye aldatıcıydı. Ve o haykırıyordu: «Be-
nim oğlan okumalı! Adam olmalı!»

Ona sen bir Don Kişot'sun, diye bağırma-
mak için ya da seyirci ne der diye düşün-
meden senaryonun herhangi bir yerinde her-
hangi birine bağirtmamak için oldukça önem-
li bir çaba harcıyordum. Olmadık düşler ku-
ruyordum.

Baba Eminönü meydanının tam ortasında
cılız bir at sırtında ağır ağır ilerliyen Don

Kişot'la karşılaşılıyordu. Don Kişot atından atlayıp babanın önünde diz çöküyor, ellerini gökyüzüne kaldırıyor, yakarıyordu.

«Ey Tanrının gazabına uğramışların soyu, tükenmeyeceksin sen! Gerçeğin büyük fırtınaları yokedemeyecek senin tohumunu... Her toprakta yeşereceksin sen!»

Sonra babayla Don Kişot cılız ata binip bilinmeyen bir gezegene doğru uzaklaşıyorlardı.

Babayla öylesine uğraşıyordum ki, Hasan amca'yı görmeye bile gitmedim. Hasan amca Sait Faik'in arkadaşı. Kırk iki yıllık adalı. Bütün çocukların Hasan amcası. Sait Faik'in yazar olduğunu geçenlerde bir film çekimi nedeniyle öğrendi. Çekim ekibindekiler, «senin arkadaşın Sait Faik ünlü bir yazardı, onun eserini filme çekiyoruz,» dediklerinde elini alınına vurup, «vay canına,» dedi. «Demek bizim haylaz oğlan roman yazarmış. Alındım kerataya, hiç söylemedi.»

Hasan amca iki kez yolumu kesip balık yemeğe çağırdı beni. Kaçtım, sözün tam anlamıyla kaçtım. Belki bir hikaye —yazarlığını köşe bucak gizleyen bir yazarın hikayesi— dur durak bilmeksizin kendini yazdırır diye, kaçtım. Senaryoyu bir an önce bitirmeliydim.

Nasıl yanılmışım. Sait Faik'in mezarı oturduğum evin iki adım ötesindeydi ve o hep deli poyraza «yazmasam delirecektim,» diye fısıldıyordu. O deli poyraz da benim yazı masamdaki kağıtları az uçurmamıştı.

O gece gene sürekli sallanan masamın başına oturmuş çalışıyordum. Masanın üstü, çevresi baba oğulu genelev kadını Kör Ner-

gis'le, ölü satıcısı Şapkalıyla, «biz kardeş olmuşuz o zaman mezarımız aynı kazılır,» diyen Hamuş'la karşılaştıran kağıtlarla doluydu.

Çevredeki evlerden gülüşmeler, şarkı sesleri geliyordu ve ben bu kağıtlara gömülmüş halimin hayata ne denli aykırı olduğunu düşünüp yeni bir sigara yakıyordum, kapı çalındı.

Gidip kapıyı açtım.

Karşımda bir adamla bir çocuk duruyordu. Adam orta yaşlıydı. Karbeyaz bir gömlek giymişti. Gömleğin kolları özenle kıvrılmıştı. Çelimsiz, karagözlü bir oğlan çocuğunun elinden tutuyordu.

Şaşkın şaşkın baktım.

«Kimi arıyorsunuz?»

«Filim işi için geldik,» dedi adam. «Bizim çocuğa göre bir rol varmış.»

Eliyle yanındaki çocuğu gösteriyordu.

Şaşkınlığım iyice arttı. Adamla çocuğa baktım yeniden. Gerçekten adam senaryodaki babayla aynı yaştaydı. Çocuk da. Babanın böyle karbeyaz çok özel günlerde giydiği bir gömleği vardı, adam nereden bulup giymişti o gömleği, sonra kim eve girip masanın üstündeki kağıtları okumuştur. Kim? Ah deli poyraz kapıdan mı, pencere aralıklarından mı girdin eve? Nasıl bulup çıkardın o karbeyaz gömleği... Deli poyraz.

Baktım deli poyraza söz geçirmenin olanağı yok, dünyanın en güzel yüreğine sevgiyle gülümseyip bana hikaye yazdıracak o geceye başladım.

Toparlanıp içeri aldım çağrısız konuklarımı. Başka oturacak yer olmadığından yazı masamın hemen yanındaki sedire oturdular. Ben, içgüdüsel bir gizleme isteğiyle bütün kağıtlarımı topladım, kapaklı bir dosyaya koydum, öyle oturdum karşılarına.

Adam birdenbire söze girdi:

«Biz çok çektik bari çocuklarımız dünya nimetlerinden faydalansın.»

Hızla dönüp kapaklı dosyamın masanın üstünde olup olmadığına baktım. Oradaydı. Az önce ben onun içine sakladığım bir kağıda aynı sözleri yazmamış mıydım?

Kime söylüyordu filmin kahramanı baba bu sözleri? Herkese, bir arabacıya, trende uyuklayan bir köylüye, sokaktaki bir deliye...

Azıcık değişik.

«Biz çok çektik, bari çocuklarımız gün görsün.»

Kim bu sedirde, şu anda, karşımda oturan adam? Deli poyraz söyle kim bu adam?

Ben konuşmayı severim. Nerede, ne zaman kiminle olursa olsun iki çift laf etmek hoşuma gider ama o gece sustum. Anlatıcılığı adama bıraktım. Anlatsın, kim bu adam?

O cebinden bir kaç fotoğraf çıkarıp bana uzattı. Ben de bakmaya başladım.

Kötü basılmış, bulanık fotoğrafların üçü bir okulun yıl sonu gösterisinde çekilmişti. Birinde gösterinin yapıldığı yer, sahne, sahnedeki acemi oyuncular iyice belirgindi. Sahnede kaba bir dekor vardı. İki büyük pano karşılıklı yerleştirilmişti. Panoların birinin

üstünde taş bir köprü resmi vardı. Ötekinde bir Fransız bayrağı asılıydı. Sahnede çeteci görünümünde üç dört çocuk, ellerinde tahta silahlar görünmeyen bir düşmana ateş ediyorlardı.

Adam eliyle fotoğraftaki çocuklardan birini gösterip, «bizim Akın,» dedi. Sesi açığa vurmamaya çalıştığı bir övünme duygusuyla titriyordu.

«Bizim Akın, Şahin Bey'i oynadı o gün. Şahin Bey'i mutlaka bilirsiniz. Antep müdafasında düşmana karşı kahramanca savaştı. Vuruldu. Şehit oldu. Akın da vuruldu o gün, kurşun yaralarıyla düşmanın üstüne yürüdü. Şehit oldu Akın! Şehit!»

Başımı fotoğraflardan kaldırıp adama baktım. Bir eliyle oğluna sarılmıştı, öteki eliyle göğsünü tutuyordu. Ağlıyordu.

Bu kadarı da fazlaydı. Senaryomu birileri okumuş, mutlaka bu adama anlatmıştı. Senaryoda baba dünya tiyatrolar gününde bedava bir biletle ömründe ilk kez tiyatroya gidiyordu. Bir çılgın gibi izliyordu oyunu. Her sahnede oğlunu görüyordu. Emir veriyordu oğlu, büyük adamlarla yemek yiyordu. Güzel giysili kadınlarla vals yapıyordu... Gözyaşları içinde oyunu alkışlıyordu baba, gözyaşları içinde.

Kim bu adam?

«Bu fotoğrafları ben kendim çektim,» dedi adam. «Fotoğraf makinasını sizden iyi olmasın bizim beyefendi verdi bana. Yolun sonunda yanmış bir köşk var, geçen yıl yandı. Onun yanındaki iki katlı villada bahçivanım ben. Villa büyük G. fabrikasının ortakların-

dan F. beyindir. Sekiz yıldır hem villayı beklerim hem bahçeye bakarım. Sağolsun F bey, bir bahçe mimarı getirdi, o adam da bana her şeyi öğretti. Her yıl gelir bahçe mimarı, bahçeye bakar, beni sınar. Hamdolsun fire vermedik şimdiye kadar.

Ben Erzincan'dan kalkıp bu adaya geldiğimde bu Akın kundaktaydı daha. Bir de ablası var. O da orta ikiye gidiyor. Sesi çok mükemmel. Aklını çelmişler, radyoya gireceğim, diyor ama izin vermem. Kız çocuğudur, dünyanın hali malum. G.'nin ortaklarından bir Hacı bey var, müslüman bir adam, çağırdı yanına beni, çocuklardan yana endişen olmasın, dedi. Onlar benim de evlatlarımdır, dedi. Tahsil paralarını ben vereceğim, dedi.»

Adam durmadan anlatıyordu. Benimse aklım G.'nin ortaklarından F. beyin bahçivanasına neden bir fotoğraf makinası verdiğiine takılmıştı. Dayanamadım sordum:

«F. bey neden fotoğraf makinası verdi size? Nasıl oldu?»

Güldü adam. Başını iki yana salladı. «Bizim F. bey garip bir adamdır,» dedi. «İşi gücü fotoğraf çekmektir. Yazın her gün güneş batarken balkona çıkar, basar makinaya. Belki binlerce fotoğraf çeker. Arada bizim çocukları da dizer karşısına, onların da fotoğraflarını çeker. Bana bir fotoğraf makinası vermesi de şöyle olmuştur.

Geçen yıl büyük bir poyraz fırtınası oldu Villadaki bütün misafirler gitti. Bir beyefendi kaldı. Beyefendi gene güneş batarken balkona çıktı, elinde fotoğraf makinası. Ben de aşağıda

çiçekleri suluyorum. Çağırıldı. Yanına gittim. Karşısındaki sandalyeyi gösterip, 'otur,' dedi. Oturdum. 'Kımıldama,' dedi, kımıldamadım. İki makara dolusu fotoğrafımı çekti. İşi bittikten sonra elimi sıktı, 'teşekkür ederim,' dedi. 'Hayat herkes fotoğraf çektiği zaman daha güzel olacaktır,' dedi. Başımı salladım. Ertesi gün beni gene çağırıldı, elime bir fotoğraf makinası verdi. 'Senin bu,' dedi. 'Her zaman fotoğraf çekmen dileğiyle, dedi. »

«Hayat şimdi daha mı güzel,» dememek için kendimi zor tutuyorum. Kendini anlatırken yüzü nasıl coşkun. İşte başardım, diyor yüzü. Başardım. İşi tıkırında. Çocuklarının tahsil parası tamam. Fotoğraf bile çekiyor, üstelik elinden tutup oğlunu filim oyuncusu yapmak için getirmiş. Başarılı.

Kalkıp bütün yazdıklarımı yırtmak geçiyor içimden. Benim Don Kişot'um hayatın terörü karşısında başarısızdı. Onun başarısızlığıyla bir şeyler söylemek istiyordum ben. Oysa karşımdaki adam —iş şehri— İstanbul'da başarmış parlak bir örnekti. Ölçülere göre başarmıştı işte. Az sonra «her koyun kendi bacağından asılır,» derse hiç şaşmayacaktım.

Yeniden fotoğraflara döndüm. Bu kez fotoğraf renkli. Bir yüzme havuzu görünüyor, suyu pırlıl pırlıl. Havuzun betonunda yüzücü mayosu giymiş değişik yaşlarda sekiz on çocuk duruyor. Çocukların hepsinin boynunda kurdeleye bağlanmış birer madalyon asılı. Anlaşılan bir yüzme yarışındayız.

Fotoğrafın öteki yarısında yazlık giysiler içinde kadınlarla erkekler duruyordu. Bakımlı kadınlar, yanmış sağlıklı erkekler. Parfüm ve pahalı losyon kokusu benim küçük evime

bile doldu.

Bu şık insan kalabalığının arasında, oraya niçin geldiğini sürekli soran, o gün başına gelenleri en korkunç bir işkence gibi değerlendiren, yüzünden bütün bunları olanca çarpıcılığıyla bir anda algıladığım bir kadın var.

Esmer, baş örtülü, yazlık bir palto giymiş, elindeki pazar işi kötü deriden yapılmış çantayı buruşturmuş, fotoğraftan yeryüzüne bakıyor.

Kadını ayırımsayınca, usulca dönüp Akın'a baktım. Akın'ın annesi bu kadın. Akın da onun gibi bakıyor. Sonsuz bir güvensizlikle.

Çok sevindim. Senaryomun bir yerinde, bir köşkün girişinde böyle bakar küçük oğul...

Baba da.

Köşkün kapısının açılmasıyla başlayacak olaylar, gelecek sonsuz bir bilinmezlik taşır.

Böyle bakarlar.

Burada, bu fotoğrafta Akın nerede?

«Bizim Akın çok marifetlidir,» diyor adam. «Balık gibi yüzme bilir. Aşağıdaki spor kulübündeki kapıcı çocuklar hemşehrimiz olur. Akın'ı getir dediler, ben de götürdüm, Akın balık, balıktan beter. O yıl müsabakalarda kendi yaşitlarını geçti, birinci oldu. Madalya törenine bizi de çağırdılar. Anasıyla gittik. O günün şerefine renkli filim koydum makinaya. İyi bir hatıra tabii... O gün bütün çocuklar tek tek çıktı, madalyalarını aldılar, bizim Akın çağrılmadı. Baktım olacak gibi değil, bizim de kendimize göre adamlarımız var, sorduk. Unutmuşlar. Tören bittikten son-

ra taktılar Akın'ın madalyasını. Anası beni çok mahcup etti o gün, herkesin yanında ağladı. Akın'ı bu yıl kulübe göndermedim. Dahası o istemedi. 'Yüzmeyi öğrendim, yeter baba,' dedi.»

Adam sustu. Ben hâlâ elimdeki fotoğrafa, Akın'ın annesine bakıyorum. Onu alıp, bir köy evinin kapısına götürüyorum. Kapıda durup —iş şehrine— doğru uzaklaşan kocasıyla oğlunun arkasından bakıyor. Sınanmış bir bozkır türküsü gibi sevgisinden utanarak bakıyor. Havuzun başında da öyle bakıyor.

Sigara üstüne sigara içiyorum. Adam, oğlunu bana beğendirme telaşı içinde.

Neden?

«Akın birinci sınıf türkü söyler,» diyor adam. «Kalk oğlum, söyle. Şahin'i söyle!»

Akın ayağa kalkıyor. Ona bakmamaya çalışıyorum. Utanç içindeyim. Sanat adına mı bütün bunlar? Benim bir sınavcı rolünü benimsemem, bir çocuğun kısık sesle türkü söylemesi, beğenilmeyecek korkusuyla bacaklarının titremesi.

Akın'ın türküsünü sonuna dek dinleyemiyorum. Onu kıracağı mı bilebile «bakın,» diyorum, «benim filmle gerçekten ilgim yok. Ben sadece hikayesini yazıyorum. Siz filmin yönetmenini bulun. İşte adresi.»

Adam ikircikli ikircikli yüzüme bakıyor, «al oğlum şu kalemi de adresi yaz bakalım,» diyor.

Akın'a yönetmenin adını, adresini yazdırıyorum.

Baba oğul gidiyorlar.

Onların ardından kapıyı kapar kapamaz
masamın başına koşup kapaklı dosyamı açı-
yorum. Kağıtlar sağa sola dağılıyor. Don Ki-
şot'umu buluyorum. Öldürüyorum onu.

Ali'ye

Ey okuyucu neşeli hikayeler anlatmak isterdim sana.

Panayır şenliği gibi sevinçli, sabah yeli gibi ferahlatan, bir sevgi öpücüğü gibi içini ısıtan hikayeler.

Gelinciklerle dolu bir bayırda koşmak isterdim seninle, türkü söylemek, gülmek.

Olmadı. Ne zaman yazı makinasının başına geçtim ölüm geldi aklıma. Soluğunu hep yanibaşımda hissettim. Oysa ne çok gülmek istiyorum bir bilsen.

Bir sabah, güneşli bir sonbahar sabahı, «yeter artık,» dedim. «Yeter! At içindeki bu ölüm duygusunu. Güzelim insanların var senin, kıskançlıkla kendine sakladığın insanlar, onları anlat.»

Ey okuyucu yanıma gel. Yüreğimin sırrını açmak istiyorum sana. Duyuyor musun? Bir yerlerde on binlerce havai fişek patlıyor, bir sevinç yeli bizi güzel insanlara götürüyor.

Şu davulcuyla zurnacıya bak. Biri Maraş'tan gelmiş, öteki benim memleketlim; Antep-li. Saatlerdir Ada yollarında dolaşıp duruyorlar. Bütün kahvelerden, bütün eski-yeni zaman köşklerinin kapılarından kovuldular.

Hiç konuşmadan hızlı hızlı yürüyorlar. Kıyıda durdular. Ağaçlar ve denizden başka kimseler yok çevrede, ıssız bir kıyı. Davulla zurnayı bir ağacın gölgesine bırakıp soyundular. Denize girdiler. Çocuklar gibi suları sıçrata sıçrata oynadılar denizde. Çıktılar. Zurnacı ağacın gölgesinden zurnasını aldı, davulcu davulunu. Çok iyi bildiğim bir uzun havayla başladılar, ardından bir oyun havasına, ardından son moda bir arabesk şarkıya geçtiler.

Deniz için, ağaçlar için, kendileri için, benim için uzun uzun çaldılar.

O gün uzakta güneşin kıpkırmızı bir çocuk topu gibi neşeyle zıpladığını gördüm.

Ey okuyucu sana gönül borcum var.

Uzundur sanat elbirliğiyle bilenen bir hançer gibi görünüyor bana. Heryerden karanlık fısıltılar yükseliyor ve yaratmanın coşkusu ürkek bir buğu gibi yokoluyor.

Karanlık ilişkiler tacirleri, ölümcül hırslar, zavallı, coğrafyası pek sınırlı hayatımız için çığnemenen aydın onuru, herkesin sahte bir sanat tanrısı kimliğiyle dolaştığı çevreler ürktüyor beni. Hele kızım iri gözlerini kırpıştı-rarak, yüzünde alaycı bir gülümsemeyle «an-nem hikaye yazıyor aman uzak duralım,»

dediğinde yedi yıldır bana ekmek yediren yazarlığı bir çırpıda bırakmak, yazdığım, yazmayı tasarladığım bütün öyküleri, oyunları, senaryoları unutmak istiyorum.

Ama postacı Rıza kapımı çalıyor. Açıyorum. Postacı Rıza şapkasını çıkarıp selamlıyor beni. Özür diliyor; bugün mektup getirememiş, yarın mutlaka getirecekmiş, çok üzülmüş mektubum yok diye, yarın mutlaka getirecekmiş. Yarın mutlaka getirecekmiş mektubumu. Yarın mutlaka hikayesini...

Ey okuyucu kapımı çalan sensin! Yeni bir hikaye için beni sokaklara çağıran sensin! Sağol.

Neşeli memleket hikayeleri yaz diyorsun. Soyağa döndüm mü yazarım. Sokakta neşe kesilir hayat!

Orada, köşebaşında Artist'in sarhoşluğunu görürsün. On beş yıldır bir kadına aşık olduğu için herkesin kendisine Artist dediği bu adam, bir hayat ustasıdır. Onun neşesini görürsün. Sen ona bakarsın, Artist hep o pencereye bakar. On beş yıl önce sevdiği kız evlenmiş o evde oturmaktadır. Kadın onun kendisine aşık olduğunu hiç bilmemiştir. Ama Artist aşıktır. Belki de insan soyunun en büyük aşkıdır bu. Nasıl yazmalı bu aşkın neşesini? Artist'in o köşebaşında fahri trafik memurluğu yaptığını, eliyle arabalara işaret verirken gözlerinin pencerede olduğunu, bütün gösterisini o kadın için yaptığını, kadın pencerede görününce dünyaların onun olduğunu, elinde şişesiyle oynadığını, oynadığını;

karlarda, yazlarda bu gösterinin hiç durmadığını, on beş yıldır hiç durmadığını nasıl yazmalı, nasıl yazmalı bu neşeyi.

Ama kadın onu hiç tanımamıştır. Artist belki bir gece yarısı o pencerenin altında elinde şişesiyle ölecektir. İşte bunun neşesi bütün yeryüzünü dolduracak, Artist kalıplarla, iğdiş edilmiş duygularla donmuş yüreklerle kırık bir dal gibi usulca yanaşacaktır.

Artist hiç bir zaman bunun neşeli bir hikaye olarak yazılmasını düşünmeyecektir. Hatta yazılmasını da istemeyecektir. Çünkü onun için önemli olan bunun bir hikaye olarak yazılması değil, yaşanmasıdır.

Okur için, yazar için nedir bunlar?

Neşe işte orada, uzakta bir ışık gibi parlıyor. Sana bakıyor ey okuyucu!

Umutsuzluğun, korkunun ve karanlığın tacirleriyle kuşanmış çevren.

Sanat nedir diye soruyorsun...

Sesler duyuyorsun... En karanlık şeyi ben yazdım. Hayır ben yazdım. Kim yazdı, niye yazdı? Ne kalacak benden senden insana?

Orada duruyorsun neşeli hikayeler yazmak için. Şen İzmir Çayevi gibi hikayeler. «Neşe kavganın musikisidir.» Sarıl ona. Nilgün mapustan neşeli mektuplar yazıyor. Bin hikayeye bedel mektupları yazarken Nilgün bir yazar gibi düşünmedi. Sen onun yanında ol-

mak istiyorsun. Onun acısıyla birlikte olmak istiyorsun. Oysa Nilgün neşesinin yanında mektup yazıyor. Sen acınla başbaşa kal orada. Hikaye yaz, acılı hikayeler.

Bir adam görüyorsun Paris'ten alınmış terzi diplomasının karşısında. Her gün oraya gelip diplomaya bakıyor. Yaz onu. Neşesi olsun. Adam diplomaya bakıyor ve soruyor: «Bir elbiseyi kaç dikersin be abe?» 1936'da Paris'ten diploma almış, yaşlı, artık terkedilmiş terziye her gün gelip soruyor: «Bir elbiseyi kaç dikersin be abe?» Terzi hiç neşelenmiyor, sen neşeleniyor musun? Terzi ne yapıyor? Yazsana hikayesini. Uzun, ağdalı olsun. «*Terzi aylardır gelip duran ve hiç bir zaman elbise diktiremeyecek olan bu köylüyü bir sineği kovar gibi kovuyor.*» Bırak bu neşesizliği, güzel bir cümle yap. Örneğin şöyle: «*Köylü, askılı pantolonlu terziden ürüyor, Pera'nın siyah sokaklarında kayboluyor.*»

Sen kayboluyorsun. Dikkat! Hikaye yaz, kaybolma, dikkat!

Ey okur, canım okur, vefalı okur, binlerce yıldır yazılmış bunca şeyi okudun. Taş taş üstüne koyup uygarlık kurdun. Milyarlarca sözcüğü yanyana dizip kültür yarattın. Hadi neşeli ol. Bir şarkı söyle, bir şarkı söyle, yaşadığımız günlerde arkadaşlarını satanlara dair... Hadi neşeli ol. Bir kitap oku. Yazdıklarıyla yaşadıkları birbirinden kopmuş yazarlardan. Hadi neşeli ol. Bir filim seyret şan şöhret sinemacılardan. Ortalık toz du-

man olsun. Para çek neşeli bankerlerden. Dön arkanı vursunlar seni. Neşeli olsun. İlericilik ve namus adına. Ayrıca ilericilerin vuruluşu da neşeli olsun. Bir gömlek geçir as namusu boynundan.

Bunları düşün ve iskeleye git. Yetmiş beş yaşında bir kadın göreceksin uzun entarisiyle. Dünya güzeli Laz bir kadın. Oğlunun gömleğindeki tozu alıyor ve gülümsüyor. Oğlu vapura binecek uğurluyor onu neşeyle. Laz neşesi bütün iskeleyi kaplıyor. Kadın oğlunu uğurlayacak ve kendi yıllardır hizmetçilik yaptığı köşke dönecek. Sen o yaşta hizmetçilik yaptığının acısını yazacaksın. Kadın gülümseyecek sana, yetmiş yaşında kocası üstüne kuma getirdiği için köyü nasıl terk edip kaçtığını, köşkte iş bulduğunu, oğullarını nasıl işe yerleştirdiğini o laz neşesiyle anlatacak. Sen ona acıyla bakacaksın, o oğluna öğüt verecek, «sigortaya sokmazsa ayrıl, döğüş!» Kadın bütün iskeleyi kaplayacak. Sen onu yazmak isteyeceksin. Vapur kalkacak, kadın ta iskelenin ucuna kadar koşup neşeyle uğurluyacak oğlunu, bağırarak, «haf-taya çamaşırlarını getir. Unutma getir!» Sen vapura bineceksin kadının hikayesini düşünerek. Kadın çevresiyle konuşarak şen şakrak köşke dönecek

Halden anlayan okur. Savrukluğumu başla. Canım başka şeyler yazmak istiyor ben ne yazıyorum. Ben ne yazıyorum sen ne okuyorsun.

Yalnız namuslu şeyler yazmak yetmiyor

Neşeli olsun.

Yalnız namuslu yaşamak yetmiyor

Neşeli olsun.

Kardeş kardeş bir hikaye yaz neşeli olsun.

BİR YILBAŞI GECESİ

Bu yılbaşı gecesi çok usta bir oyuncu olmalısın. Ağır kadife perdelerin usul usul kalkmasını, donuk bir ışığın yüzünün tüm olanaklarını seyirciye sunmasını beklemeden, çok sıradan bir ortamda, bir evin yılbaşı için hazırlanmış hindili sofrasında, alışılmışı bozmadan, «mutlu bir yıl,» için kadeh kaldırarak başlamalısın oyuna.

Rolün oldukça zor. Neşeyi ve umudu oynamaya hazırlanıyorsun. Sana zor gelecek biliyorum. Çok zor gelecek neşeyi ve umudu oynamak ama zorunlusun. Altı yaşında bir kız çocuğu boynuna sarıldığında, onun küçük, korunaklı dünyasının derin, karanlık bir acıyla sarsılmaması için, neşeli olmalısın.

Altı yaşındaki bir belleğin bir gün gidiveren bir babanın, bu gidişini asla unutmayacağını bildiğin için, en çok bunu bildiğin için neşeli olmak zorundasın.

Bazı soruları ustalıkla geçiştirmelisin...

— Babam bu gece gelmeyecek mi anne?

— Babam nereye gitti?

— Benim babam iyi bir baba değil mi?

— Babam bu gece beni düşünür mü anne?

Gülümse. Göster bütün hünerini. Okuduğun kitapları, gördüğün filimleri, yaşadığın anları, hayatını yardıma çağır.

Uzun, sıcak bir günü anımsa, başla anlatmaya:

«Denizin, mavi topunu alıp götürdüğü o sıcak günü anımsadın mı? Ada'nın güneş kokan sokaklarında, baban, sen, ben üçümüz uzun uzun dolaşmıştık. Sonra, o papatyalarla dolu çayırdan ne çok papatya toplamıştın sen.

Mavi top denize düştüğünde kimin elindeydi? Senin mi, babanın mı? Cup diye yuvarlanmıştı denize. Arkasından bakakalmıştın bir süre. Sen Ada iskelesinin demir parmaklıklarını sımsıkı kavramış, kısacık yaşamında belki de ilk kez senin olan bir şeyin, bir küçücük mavi top da olsa senin olanın, uçsuz bucaksız bir mavilikte usul usul uzaklaştığını, senden koptuğunu, yokoldüğünü kavramıştın. Sessizce ağlamıştın.

Uzaklaşmıştı top.

Sen demir parmaklıklara sımsıkı yapışmıştın.»

— Anne babama nergis götürelim mi?

Derin bir soluk al.

Uzun, büyük bir şiiri anımsa, son mısralarını...

«Nergis'in ölüsü bulunamadı
Düştüğü suda şimdi safran rengi
Beyaz bir çiçektir artık adı.» (*)

«Beyaz bir çiçektir artık adı...»

Bu şiir neden hep tırnakları yenmiş, iri bir elin sıcaklığını özlediğinde gelir aklıma?

(*) MELİH CEVDET ANDAY Nergis ile Yankı

Hava alanlarında, otobüs garajlarında ve birden karanlık bir koridorun sarsıcı boşluğunda, tırnakları yenmiş iri bir el sana doğru uzanıp bir türlü yaklaşımadığında, öylece boşlukta çırpındığında gelir aklına..

«Beyaz bir çiçektir artık adı...»

Kov bu mısraları, kov karanlık koridorda sevdiklerinin yüzlerine dokunmak için çırpınan elin görüntüsünü, bu yılbaşı gecesinde, işini zorlaştıracak herşeyi unut!

Sürdür tek kişilik oyununu. «Mutlu bir yıl,» için hindi butundan irice bir parça kopar, kızın için bir şarkı söyle!

Kahverengi emektar bavulu hazırla. Epeyce tozlanmış, önce tozları silinmeli, sonra derisindeki etiketler çıkarılmalı... Dünyanın güneşli kentlerinin adları yazılı etiketlerde, acımasız bir alay gibi... Hemen, hemen çıkar onları! Emektar bavul bu kez yurt dışına ya da bir film çekimi için dağlara çıkmıyor Emektar bavulun bu yolculuğu oldukça kısa.

Evde kapatıldığı karanlık odadan çıkıp gene karanlık, kapalı ama daha geniş bir odaya gidecek, onun için oldukça şaşırtıcı olacak bu yolculuk ama ne yapalım, hayat bu.

Emektar bavula, en çok fanila don koy. Havalarda soğuk. Sonra yün çorap, eşortman, sonra kağıtlar, kitaplar, keçe uçlu kalemler...

Haydi düş yola, yolcu yolunda gerek.

Hiç unutmayacaksın hiç!

Günler geçip gidecek. Başarılar, başarısızlıklar birbirine ulanıp günler geçecek. Herşey gülünç birer anıya dönüşecek, unutmak için neredeyse gülünçlü birer fıkra olup çıkacak

herşey ama sen unutmayacaksın!

Neler düşündün o yol boyu?

Önce çok güçsüz olduğunu. Önce bunu. Sonsuz bozkırlarda kendi başına ayakta durmak için direnen çıplak, küçük ağaçlar vardır, kimsenin haberi yoktur onun varlığından, çevresine gölgesi bile düşmez, gene de yaşamak için direnir... Nedense öyle bir ağaçla birlikte düşündün kendini, sonra bir yaşamın kaç yıl olabileceğini, bu kaç yılın ne kadarını gözden çıkarabileceğini düşündün.

Birden rahatladın. Oldukça zor bir sorunun yanıtını vermiştin ya, rahatladın. Gözden çıkarılacak yıllar ürkütmemişti seni buna sevindin. Şimdi çevrenin seslerine kulak verebilirsin. İşin, usulca ben de varım der, kulak ver seslere...

Neler konuşur geniş bir Kızılay çadırında çağrılmayı beklerken insanlar, nelerden sözediler?

Çok yaşlı bir kadın. Ağlıyor. Ellerini göğsünde kavuşturmuş, dudakları kımıl kımıl. Yanına yaklaş, sesini duymaya çalış.

Bu yaşlı kadın dua ediyor. Bütün umudu, bütün dayanağı bu dua. Kendinden geçmiş, sanki bu dua bittiğinde herşey değişecek. Olmayan olacak, bu çadır kalkacak, güneş daha çok ısıtacak, çayır yeşerecek, bir yerlerde birileri sevinçle haykıracak, bu dua bitince mutlaka bunlar olacak, daha pek çok şey, öyle dua ediyor kadın, öyle inanmış.

Yürü çadırın içinde, bak şu köşede bir kalabalık var. Dört beş kişi, aynı aileden, sanki bir iş toplantısı var, öyle ciddi ciddi tartışıyorlar. Gerçekten bir iş toplantısı bu. Çadırın içinde vakit bol, görmeyenler birbirlerini

gördü, şu tarla işini yoluna koymalı. «Yarım milyonu verdim,» diyor orta yaşlı adam, «amma yengem işi yokuşa sürüyor. Üstüne gidemiyorum, malum acısı var, amma inatçı, ben de inatçıyım. Beklerim.»

Birden kesiyorlar tartışmayı... Tek tek adları okunuyor çünkü. Kalkıp çadırdan çıkıyorlar.

Deli mi bu adam? Dimdik, hiç konuşmadan oturuyor bir süre, sonra gözlerini çok ilerdeki bir noktaya dikip başlıyor konuşmaya:

«Üç oğlan. Üçü de babayığit. Üçü de benim oğlum. Üçünü de bir memur maaşıyla okuttum. Üçü de Teknik Üniversiteye gitti. Üçünü de burada beklerim. Üçüne de kazak getirdim, üçüne de fanila, don. Bir memur maaşıyla okuttum üçünü de, üçü de benim oğlum... Üçünü de severim, canım gibi, üçünü de.»

«Bal sever benim oğlan, haşlanmış yumurta sever,» diyor bir kadın. «Sabahleyin erkenden kalkıp yumurta haşladım onun için. Bilemezdim ki bir işe yaramayacağını. Bilemezdim ki...»

Çevredeki seslerle birlikte diril, arabadaki güçsüzlüğün yerini başka duygulara bırak-sın, hazırlan biraz sonra çok dayanıklı, sağlıklı, neşeli, umutlu görünmelisin.

«Küçücük bir kuş olsaydım ben, bayram gözlü bir kuş, sıcacık bir yüreğin sıcacık bir köşesine sığınsaydım...

Birlikte uyusaydım onunla, birlikte dolaşsaydım, birlikte acı çekseydim, yüreğinin bir köşesinde...»

Hoppala, durup dururken bu duygusallığa gerek yok. Üstelik yararı da yok. Bir çocuk

masalına öngiriş olabilir ama koskoca bir kadının, şimdi tam şu sırada, ağzına hiç yakışmıyor. Kıyamıyor musun unutmaya? Öyleyse içinden yinele, kimseler duymasın.

Öyle hak veriyorum ki sana. Düdük sesini duyduğunda sanki dünyanın sonu geldi. Sanki toprak kaydı, gökyüzü karardı, bütün çiçekler soldu. Hak veriyorum ama gene de yakışmıyor bu duygusallık sana. İşler var yapılacak. Herşeye rağmen adım adım yürünecek hayat. Birgün birlikte gülebilmek için şimdi yüreğin derin, sakın bir kış uykusuna çekilsin. Yeniden baharda dirilmek için, dirilmek için...

İ Ç İ N D E K İ L E R

DÜMBELEK, DENİZANALARI VE	
ACI ŞEYLER	9
ÇETİN	15
MEYHANEDE	23
BOŞLUKTA	31
ÖLÜM NASIL GELDİ	45
HANÇER	53
DELİ POYRAZ	63
NEŞELİ HİKAYELER	75
BİR YILBAŞI GECESİ	83

HANÇER

İŞİL ÖZGENTÜRK

Hikayeler

Kör karanlıkta acemi bir yürek konak yerini arıyor. Dağların yaslı sessizliği canhıraş bir çılgınlıkla yırtılıyor. Bir ırmak bildiği bütün söylenceleri unutarak yatağını değiştiriyor. Melek kanatlı mavi bir çocuk, bodrum katının küçük penceresinden süzülerek içeri giriyor ve sedirin üstünde duran hançere ince boynunu uzatıyor.

ÖNEMLİ NOT

Bu kitap basılı fiyatının üzerinde satılamaz.

80 Lira